

Notes du mont Royal

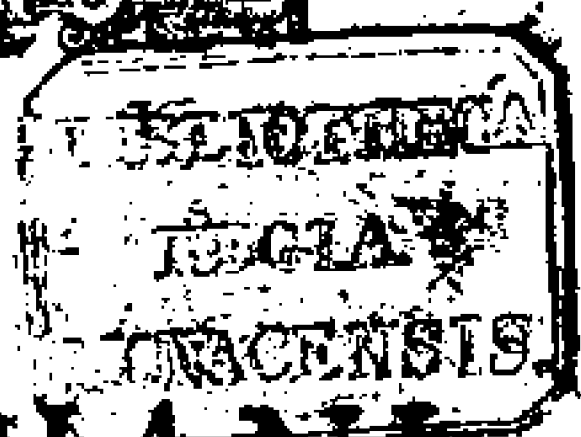
www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

ΛΟΥΚΙΑΝὸς περὶ τοῦ μὴ ῥαδίως
πιστεύειν τῇ διαβολῇ.

CALVMNIA LVCIANI.

Ioan. Caselio interprete.

HELMÆSTADII
Excudebat Iacobus Lucius, Anno
cIo. Io. vc.

Ρέματα τῆς κερδοῦς, λυσήρεθ, ἔκγον' ἐχίδνης,
 Σιγηροί, βαθύκοι, κενεόφρονες αὐτ' ἀδολέοι,
 Δελοί, καὶ χθιμαλοὶ πολυχρῦσαι θῶπες ἀνάκλιον,
 Φρικτοὶ ἀρισηέσιν, ὁμοίοις ἔχι. Φιλητοί,
 Μισοδίκαι, ὀλολίοι, ἀπάτηταλόχοι, αἰολόμορφοι,
 ψεύσαι, ψευδόφιλοι, κακῆθες, αἰμυλόφωνοι
 Αλφησαὶ δολεροὶ κρυφίων, μύχιοι ψιθυρισταί,
 Παιτίς ἅμ' ἀλλήμοι ὑδῶρ καὶ γαῖα γέροντες.

Ὡς νηθ ὡς νηθ

AD SERENISSIMUM PRINCIPEM
DN. CHRISTIANVM. IV.

regem Daniae & Noruegiae &c.

PROOEMIUM
IOAN. CASELII.

IN multis alijs humana vita pestibus vix
aliqua grauior oritur calumnia. Tan-
tum enim calumniae virus est, ut ad flatu
suo statim inficiat, & exanimet multos:
nec maiestati ipsa parcat, nec innocentiae:
non veretur, & facile potest eas inter se committere. In
maiestate etsi diuinitas quadam inest, saepe tamen eam
mancipium iniuriae, & carnificinae seruitutem facit: in-
nocentiam autem, quae nihil acceptius esse numini ex-
istimandum est, (certè ad deum nulla re propius acce-
dimus) adoriri ipsa gestit, audacter in ius vocat hac
sycophantia, malis artibus dolose circumscribit, cru-
deliter exagitat, exitio certo destinat, exquisitissimis
supplicijs conficit: & ad omnia hac maiestatis mini-
sterio abutitur, ut illa, quae sceleratissima sit, inter-
dum sanctissima esse videatur, tecta velo potentiae &
amictu iustitiae. Iustitiam enim non minus, quam po-

14
tentiam maiestati tribuimus. Quæ cum ita sit, quis
non auctor esse debeat, non minus maiestati, quam in-
nocentia, ut à calumnia sibi in perpetuum caveant.
Innocentiam quidem per seipsam tutam esse, fas erat: at
misera tamen non omni periculo vacat, vel maximis
instructa boni consilij copijs: in portum eam collocare
deniq, potest, ut profectò etiam debet, aliorum bonitas,
siue maiestas, quam ita mihi appellare visum fuit. Hæc
enim si prudentiam sibi comitem, immò ducem & ma-
gistrum adsciuerit; & presidio innocentia erit, & se
innocentem ipsa quoq, in perpetuum præstabit. Hoc i-
gitur cura esse regibus oportet inter cætera, ut, quam di-
xi, prudentiam habeant in conspectu, semper consulât,
quotidie audiant, nullum eius nutum ex animo efflue-
re sinant. Adhanc rem qui regibus aliquid opis con-
ferunt; & de ipsis & de viris bonis, & de repub. præ-
clare mereri non absq, causa videantur. Nisi enim hæc
reges sapiant; viri sancti & optimè de mortalibus me-
rendi studio occupati, sæpè in discrimen veniunt, inter-
dum ab illa vasa bellua miserum in modum laniantur.
Quod ubi fit; oriri & vigere suspiciones, odia, inimi-
citijs, seditiones, bella, vastitates: misceri omnia, &
nihil, ut est in Græco verbo, sani in societate hominum
relinqui necesse est. In alijs sanè ad hanc pestem tol-
lendam,

lendam, siue amouendam, remedijs haud postremum
locum tenent praecepta sapientiae. Magno certe adiu-
mento est, nosse calumniam, eiusq; virulentiam &
uasritiem. Et magis eam auersabimur, & minore ne-
gotio euitabimus. Ad omnes hoc pertinet, sed multò
magis ad eos, qui in puppi sedentes torquent clauum rei-
publicae: ad primos igitur primum. Primi estis vos
^{μεγαρχοι} quibus populi vel natura, siue ab ultima origine
parent, vel se spontè subiecerunt, quorum patrocinio &
cura tranquillam vitam, & saluis suis bonis, & à vio-
lentorum iniuria tuti, agerent. Quo magis vestrum
est, laborare & conniti, ut cum cetera vobis paretis,
tum animum aduersus adulatores & calumniatores
inuietum. Prater autem naturae praestantiam, & regi-
am educationem, siue disciplinam, & usum rerum, qui
adolescentiae non est, & exempla praesertim propria, &
praecepta sapientiae plurimum ad hanc rem valent. Nec
verò ego te, CHRISTIANE rex, exempla pro-
cul petere iubebo: habes unum eximium sapientissimi
patris tui, regis Friderici II. Non solum ille adulatori
& calumniatori aures non dabat, sed ne pedem quidem
isti nequam familiae in regia relinquebat, virtutis ip-
se sibi sua conscius, & alienae egregius censor. Ita q; mi-
nus mirum, si neq; se blanditijs assentantium demulce-

ri, neq, maleuolorum vocibus alios traduci pateretur.
Habes itē litteras regias, & illis consignata praecepta,
quae dixi, sapientia: quibus reges, non minus, quam
consilijs prudentum quotidie indigetis, semperq, maxi-
ma cum laude utimini. Recte viros humanarum rerū
scientia instructos in oculis geritis: recte monumenta
sapientum de manibus nunquam deponitis. Caue enim
iudices, ut opifex, aut arator, aut miles gregarius: hoc
minimē ad reges pertinere & ciuitatum praesides: es-
se verō non nisi hominum otiosorum, qui à commercijs
ceterorum remoti, in solitudine vitam agunt. Qui re-
bus agēdis occupetur, ut quā minimum halucinetur,
ipsum meditari, consilium capere, alios audire, è libris
discere, quid perperam, quid recte fiat, oportet: etiam in-
mentem reuocare, ne notissima obliuiscatur. Itaq, non
solum litteris scripta in oculis habemus, sed & in tabu-
lis picta, & de ijsdem rebus, quae nobis cura sunt, verba
facimus, & tum peritiores, tum alios, loqui iubemus:
& qui nobis sine curiositate, cum benevolentia subue-
niunt, eos aequo animo audimus. In scriptoribus pauci
de plerisq, nonnulli de aliquibus, alij de alijs diuina in-
genij monumenta nobis reliquerunt, nec easdem docen-
di vias siue rationes secuti. Docent enim nos & poeta,
& historiarum conditores, sed apertius philosophi. Hic
autem

autem libellus, de calumnia inscriptus, ex unoquoque ho-
rum decerpserit aliquid: Et quid amplius, à pictura vide-
licet. Nec enim tantum narrat, quid euenerit Apelli,
sed Et eius tabulam ingenij penicillo denuo pingit, lepi-
dus disertusque scriptor: quem nec abs re Et poetam di-
xerimus: aspergit denique huic loco è lecytho sapientiæ,
quantum res postulare videretur. Ego verò existimās,
esse opere præcium, auream hæc CALVMNIAM,
à pluribus cognosci, Latine eam interpretandam susce-
pi: in quo utilitatem publicam spectavi, laudem inge-
nij non quasiui: facile nihilominus patior, ut mea cum
aliorum versionibus comparetur: quæ omnium rem di-
sertius reddet, Et Latinius loquetur, eam cæteris ante-
poni, Et in precio esse, nemo iniquum dixerit. Tibi au-
tem, CHRISTIANE rex, fero potissimum
hanc tabellam, animo intuendam, hoc præsertim primo
regni tui auspicio. Plurimum enim refert, ut tum in
cæteris, tum in hoc te geras: quibus ad te liberum facias
aditum, quos è conspectu tuo in perpetuum excludas.

Accipe autem hoc quicquid est, Et tam nobili do-
ctrina feliciter utere: quod populis tuis saluti,
tibi sempiterna laudi sit. Vale. Helma-

stadio. v. Non. Quinctil.

clb lb vc.

LVCIA-

LYCIANI
libellus aureus
NON ESSE TEMERE CRE-
dendum calumniæ.

Ioan. Caselio interprete.

Ravis profectò res est ignorantia, & multas calamitates creat mortali-
bus, quæ quasi caliginẽ aliquam ne-
gotijs offundit, & veritatem rerum
obscurat, & cuiusq; vitam umbris inuoluit. Itaq;
fit, vt omnes in tenebris errare videamur: quin
ea nobis eueniunt, quæ cæcis, vt in aliud absq; ra-
tione incurramus, aliud transiliamus, quorum
neutrum oporteret: quod propè & ante pedes
non contueamur: quod procul ac magno inter-
uallo distat, id ac si nos molestet, formidemus:
deniq; in omnibus, quæ geruntur, perpetuò mul-
tum impingimus. Quapropter sexcentas iam tra-
gœdiarum scriptoribus occasiones ad fabulasci-
usmodi res dedit, nempe Labdacidas & Pelopi-
das, & horum similia. Eerẽ enim plurimas miseri-
as, quæ in scenã ascenderint ab ignorantia, velut
genio tragico suppeditatas, quis deprehendet.

ΣΧΟΛΙΑ

Obnoxij sumus mortales à primo ortu & varijs & magnis miserijs, in quibus & morbi, nec illi omnes tamen, & mors deniq; ipsa, siue natura, siue fato, siue casu. De alijs enim aliud videatur, & fortasse alijs aliud causa, de q; alijs aliud statui debeat: id in presenti non inquirimus. De illis autem non tam amoliendis, quod in nobis minus situm sit, quàm superandis, aut certe ferendis, ut viros decet, unicuiq; cogitandum est. Non pauciora mala sunt, nisi plura esse dicamus, quæ nostra culpa contrahimus, ut ea nobis sumere, aut in ea ruere videamur. Quin autem, quæ huius generis sunt, propulsare vel declinare à nobis valeamus, dubium non est. Et si enim eorum culpam, qui nos in miseras secum irretiunt, præstare non possumus: tamen in nostra cuiusq; potestate esse non infitiabimur, ut quisq; sibi suisq; aut etiam aliis malum non creet. Sed perpetuo studio, & magna cautione unicuiq; semper opus est, ne committamus ea, quibus necessario comitatur calamitas: hoc est, ut ab initio, ab omni labe pectus expurgemus, totosq; nos ab omni genere vitiorum, quantum fieri potest, vindicemus. Hic enim ad virtutem, siue ad rectè agendum aditus, vitaq; rationem tranquillio-rem & faciliorem, quam magnifico beata vitæ nomine si-

quis ornet, per me licet, modo intelligat esse caducam
 mortalium: quod & philosophi, cum ita loquuntur, ac-
 curate monent. Vitiis igitur nostris accersimus nobis
 mala, temeritate periculum, profusione paupertatem,
 intemperantia morbos, ignavia infamiam, auaritia
 ciuium odia, contumeliis & iniurijs graues poenas: de
 pluribus sane dici, de omnibus non potest. Nec ignoran-
 tia in vitijs non est, quam hic hominibus multorum
 malorum causam esse intelligimus. Nam & ipsa viti-
 um est, & ad cetera pessima dux: etsi si noueris om-
 nes officij rationes, non idcirco tamen sis in officio. Ac-
 cipere tamen ex alijs & discere, quid fugiendum sit,
 quid faciendum, oportet, ut quod falsum & exitio sit,
 fugias, quod rectum sit, & ex usu, facias. Nec tamen in
 cognitione horum virtutis momenta sunt: virtus in
 animo sedem sibi figit, & per actionem in conspectum
 mortalium prodit, & re ipsa meritisq; declarat, quae
 quantaq; sit. Nec quis existimet, virtutes scientias esse:
 actiones praeclarae sunt, siue earum ipse fons perennis.
 Quia verò scire & intelligere oportet, quae recte &
 velis, & geras; igitur nec absurdè, scientiam hanc esse
 bonorum & felicitatis causam dixeris, quae ad ipsam
 virtutem plurimum conferat. Nam de inscitia verum:

& cala-

Et calamitatum eam causam esse, Et vitiorum: unde
 Et inscitiam esse aiebant, si quis quid non solum ne-
 glexisset, sed etiam perperam administrasset: non quòd,
 qui sciret, idcirco rectè, quæ sciret, gereret, sed quæ ne-
 sciret, rectè tamen gerere nequiret. Nec cui videri de-
 bet secus, quàm diuinitus dictum, quod Plato ad Dionis
 propinquos scripsit. Ex inscitia, inquit, omnia mala
 omnibus radices agunt atq; pullulant. Quare quasi se-
 men quoddam est vitiorum Et calamitatum inscitia,
 tum cuiq;, tum uniuersis populis: quæ quamdiu inha-
 rent mentibus, tantisper ad ea, quibus veriùs nitimur,
 nihil spei est. Eam igitur doctrina Et veritatis studi-
 um, Et indagatio naturæ, non fortè delet omnem, sed
 valde tamen minuit. Ipsum autem morbum Et medi-
 cinam simul semel atq; iterum ostendit in opere suo his
 perpolitis versibus Lucretius.

Nam veluti pueri trepidant, atq; omnia cæcis

In tenebris metuunt: sic nos in luce timemus

Interdum, nihilo quæ sunt metuenda magis, quàm

Quæ pueri in tenebris pauitant, finguntq; futura.

Hunc igitur terrorem animi, tenebraq; necesse est

Non radij solis, neq; lucida tela diei

Discutiant, sed naturæ species, ratioque.

Huc quoq; pertinent, Et memoratu digna sunt, quæ,
 eundem Lucretij locum intuens, in epistolis reliquit

Latini philosophus. Non est, inquit, quod quidquam timendum putes: vana sunt ista, quae nos movent, quae attonitos habent. nemo nostrum, quid veri esset, excussit, sed metum alter alteri tradidit: nemo ausus est ad id, quo perturbatur, accedere, & naturam ac bonum timoris sui nosse. Itaque res falsa & inanis habet adhuc fidem, quia non coarguitur. Tanti putemus oculos intendere. iam apparebit, quam brevia, quam incerta, quam vana timeantur: talis est animorum nostrorum confusio, qualis Lucretio visa est.

Nam veluti pueri trepidant, atque omnia caecis

In tenebris metuunt:

— ita nos in luce timemus.

Quid ergo? Non omni puero stultiores sumus, qui in luce timemus? Sed falsum est, Lucreti, non timemus in luce: omnia nobis fecimus tenebras. nihil videmus, nec quid noceat, nec quid expediat: tota vita incursumus, nec ob hoc resistimus, aut circumspicius pedem ponimus. Vides autem, quam sit furiosa res, in tenebris impetus. At mehercule id egimus, ut longius remocandī simus: & cum ignoremus, quō feramur, velociter tamen illō, quō intendimus, ire perseveramus: sed lucescere, si velimus, potest. Atque hac de inscitia, quae non solum viam ad meliora obstruit, sed aperit ad pessima quaeque.

quaq; Recte enim & Thucydides: infcitiam esse effe-
-ctricem mendaciarum & evertit omnia Id magis hi-
-storis comprobant, & Tragedia, haud dubie ex rebus
-ipsis nata, cum Labdacidarum, tum Pelopidarum.
-Sunt autem

LABDACIDAE.

Labdacus.

Laius.

Oedipus.

Eteocles. Polynices.

PELOPIDAE.

Tantalus.

Pelops.

Atreus.

Thyestes.

Agamemnon

Clytaemnestra

Mene-
laus

Hele-

Aegistius

B 3

Idau-

Id autem dico, cum ad alia respiciens, tum potissimum ad calumnias, quæ in familiares, & in amicos confinguntur: quibus iam domus in seditiones ierunt, & ciuitates funditus perierunt: nec non patres in liberos furenter sæuierunt, fratres in consanguineos, liberi in parentes, amatores in personas, quas in delicijs habuissent: deniq; calumniarum uersipellis ad persuadendum facultas, multas amicitias discidit, & familias inter se concitauit. Quare ut in eas quàm minimè incurramus, hac oratione constitui ostendere, quasi pictura quapiam, cuiusmodi res sit calumnia, & unde primum oriatur, & cuiusmodi mala pariat: immò Apelles Ephesus olim ante nos hanc imaginē inuenit & prodidit. Erat enim & ipse per calumniam delatus ad Ptolémæum, quasi socius fuisset coniurationis Tyriæ, cuius princeps fuerat Theodotas. Etsi enim Apelles Tyrum nunquam viderat, neq; nouerat, quis esset ille Theodotas, nisi quantum auditione accepisset, esse quēdam de præfectis Ptolémæi, cui Rhœniæ gubernationem credidisset: tamen æmulus quidam Antiphilus nomine, inuidia, qua ardebat, quòd ille à rege

rege coleretur, & æmulatione artis, qua erat illo inferior, detulit eum ad Ptolemæum, quòd nec ille se à negotijs regijs abstineret, & quòd quis eum in Phœnicia cum Theodota vidisset epulantem, & huic, quamdiu cænaretur, in aurem sermones communicantem: deniq; & Tyri defectionem & occupationem Pelusi de Apellis consilio factam asseuerabat. Ptolemæus igitur, vt qui omnino nec in alijs facile animum cohiberet, sed inter adulatorem, qui se in dominorum consuetudinem insinuant, educatus; tanto opere inflammatus conturbatusq; fuit ab hac subita inexpectataq; calumnia, vt nihil omnium penes se perpendere, quæ quid veri esset in re, indicare viderentur; neq; quòd calumniator iste esset alterius in arte æmulus: neq; quòd humilis conditio pictoris tantæ proditioni foret impar, qui præsertim tantis beneficijs à rege ornatus, & supra quoscumq; eius generis artifices fuisset in honore habitus: neq; omnino quæsiuit, an vnquam Apelles Tyrum nauigasset, sed repente furere, & clamoribus implere regiam, vociferatus hominem ingrattissimum, insidiatorem, coniurationis socium.

Quod

Quod nisi in eadem causa in carcerem aliquis compactus, qui indigne ferret Antiphili impudē-
tiam, & miseri Apellis miseretur, affirmasset,
hominem de ijs rebus cum nemine mortalium
communicasse, plexus ille fuisset capite, & præ-
ter spem Tyriarum calamitatum fructus etiam
percepisset, quanquam omni culpa vacaret in v-
niuersum. Ptolemæum ferunt huius sui erroris
tantoperè pœnituisse, vt Apellem centum talen-
tis donauerit, eiq; in seruitutem perpetuam de-
diderit Antiphilum. Apelles verò deinde recor-
datus periculi, quod ipsi calumnia parauerat, tali
quapiam imagine illam vltus fuit. Sed et ad de-
xtram quispiam prægrandibus auribus, ferè cui-
usmodi Midæ fuisse perhibentur, manum procul
dum aduenienti CALVMNIAE porrigit: astant
ei mulieres duæ, IGNORANTIA, vt puto, &
SVSPICIO: ex altera parte accedit CALV-
M-
NIA, quæ forma facile superat plerasq; mulie-
res, ira incensa & vehemens, utpote, quæ nihil,
nisi rabiem & iram, præ se ferat: facem ardentem
sinistra tenens, iuuenem quendam protrahens
capillis altera, tendentem coelo manus, & obte-
stantem

restantem deos: dux ei est vir pallidus, deformi vultu; singulari oculorum acie, similis hominib; qui diuturno morbo contabuiſſet: quem LIVOR E M eſſe conijcias: quin præterea circa eā ſunt duæ mulieres, quæ excitant, & inſtruunt, & ab omni parte comunt CALVMNIAM, earum, vt mihi interpreſ tabulæ illius indicium fecit, vna erat INSIDIA, FRAVS altera: à tergo verò ſequebatur mulier quæpiam, ſic ornata, vt quæ ſunt in luctu maximo, atra veſte, & ipſa laniata: ea ferebatur eſſe POENITENTIA: hæc igitur reſpectabat lacrymās, & accedentem veritatem verecundè admodum adſpiciebat.

Quisquis volet, ex aurea hac calumnia fructus non adſpernandos capiet. Parum tamen ad rem erit, ſi libellum celeriter percurras, aut leuiter legas, vt nugæ ſolemus, & quæcumq; ad nos minus pertinent: ſed meditatione opus eſt, & quotidie ſingulari ſtudio videndum, quomodo hac ad uſum transferas: vt familiares ſuos ſepe monebat Epictetus de omnibus præceptis ſapientie. Triplex autem ſtudioſo lectori ſe oſtendit utilitas. Primum enim omnes calumnie turpitudine, & multiplici de decore hinc cognito, eam & omnibus diis deuoc-

C

bimus,

binus, & in perpetuum fugiemus, quæ sempiternam
 maculam suis cultoribus inurit. Rectè enim in odia bo-
 norum omnium incurrit, & omnium censura infamis
 habetur, & si palàm per calumniantis potentiam, quæ
 semper humilioribus metuenda est, non licet, qualis est,
 depingitur in amiculorum consusurationibus siue que-
 relis, donec ad eos abierit, de quibus cuiq; iam licet,
 quod verum est, loqui. A funere enim & in eo ipso
 sunt omnium manentq; deinceps libera voces: nec quis
 causam pro tali ausit dicere, nec etiam velit, etiam si
 aut eandem fabulam unà egerit, cuius vel impudentem
 pudeat, aut viventi, gratiaq; apud potentes florèti, adu-
 lari non erubuerit. Diligentius hoc vitium vitare quæ-
 libet oportet, quòd etiam satis boni, qui & ipsi calumni-
 am detestantur, & ira, aut odio, aut quouis gravi ad-
 fectu interdum abripiuntur, ut innocentes, aut cul-
 pæ levi ad fines, panè inscij calumniantur: cuius rei
 exemplum in extremo adfertur. Temere autem non so-
 lum calumniari alterum nolit, sed etiam, ne vix qui-
 dem reprehendere quempiam audebit, qui in facta ani-
 mumq; suum inquireret. Tantum enim in seipso, tum
 formando, tum corrigendo habet quisq; negotij, ut in
 alienis curiosior esse nec velit, nec ausit. Secundum be-
 nefici-

neficium est, ut intellecta virulentia huius viperæ, ca-
 ueamus nobis à calumniatoribus. Id quodam, ni fallor,
 modo consequemur, si quos tales esse nouerimus, vel su-
 spicabimur, eorum consuetudinem fugiamus: nec a-
 liis familiariter utamur, nisi quorum nobis explorata
 fuit integritas. Neutrum autem difficile videtur ei,
 qui nec impensius honoribus studet, nec pecunia: am-
 bitionis & opum studiosis arduum. Error enim erro-
 rem & vitium creat alterum, donec omnia erumpant
 in perniciem, siue pericula, quæ auertere noui laboris
 est, & maioris, immò saepe diuinæ prudentiæ. Sed in-
 nocentiæ quoque clypeo aduersus calumniam nos rectè
 tegimus. Nobilem enim innocentiam calumnia adori-
 ri minus audebit, aut, si faciet, turpiter se, & precipi-
 tem dabit. Interdum tamen aduersus eam satis tuta non
 est, & ab ea opprimitur: sed tandem & hic calumnia
 deprehenditur, & innocentia sempiternam laudem ob-
 tinet. Manet enim suus virtuti honos, quam potissi-
 mam esse & veriore palmam, sapientes verè pradi-
 cant. Tertius fructus ad reges redit uberrimus, &
 cunctos alios, in quibus aliquid est regium, ut sunt, po-
 tentia, auctoritas, dignitas, opes, res secunda, generis
 splendor, & his similia. Ad hos namque sese applicant

calumniæ magistri: his se parant, ut placeant: ad hos deferunt, quos suis commodis obstare putant: atq; ita vana eademq; opera utrosq; perdunt hominum perditissimi. Non solum enim pereunt innocentes, iidemq; præstantes viri, quos ipsi perditos volunt, sed & quotquot illos de calumniatorum sententia perdunt, pereunt. Saluus enim dici non potest, sed & ipse perire censendus est, qui, quanquam in fraudem ab aliis inductus, virtutem premit, & quod in ipso est, è medio tollit. Ut igitur se seruent, quos dixi, principes & cæteri, nec alios, amore, mercede, honore, premio dignos, vel oderint, vel exigant, vel multent, vel supplicio, pœnae, iniuste & crudeliter afficiant; nonne hæc legant? nonne quæcūq; per quoscūq; sapientia prodiderit, investigabunt, & sequentur? Pauca præfari mihi libuit, quibus dictum à Platone de promptum subijciam: quod et si latius patet, tamen huc etiam pertinet. Mandat autem unicuiq; disertè, & integritatem, ne in quemquam simus iniuriæ, & prudentiā, ne nos indui in fraudem sinamus. Sic igitur ille philosophus libro de legibus quinto: (interpretabor enim, quàm perspicuè potero) Oportet, inquit, vnumquemq; non minus vnum quàm alterum, hoc videlicet, omni studio maturèq; agere, in omnibus

mnibus rebus pub. quomodo, neq; ipse quis adulterinus vnquam videatur, sed semper & simplex, & verax, neq; alius, qui illius modi sit, ipsum circumueniat. *Ceterum de Apelle, qui velit, petat & Plinio & aliis: nec ferè tamen quis est, quin cum pictorum principem noverit. Sunt autem & in ipsa historia, quæ calumnia auditorem erudiant: hoc imprimis, ut, si quid eiusmodi adferatur, nec se det adulatori, nec incandescat, sed dispiciat, quid in re veri sit, aut esse etiam possit: quod non cadit, nisi in virum magni ingenij, probe educatum, non ut vulgò fortunatorum dynastarumq; liberi, qui in voluptates, interq; adulescentes adolescent. Picturam Lucianus interpretatur: sed & nos deinceps ab instituto non aliena adspargemus.*

Tali igitur pictura periculum illud suum Apelles representavit. Age verò & nos, si videatur, æmulati artem pictoris Ephesii, quæ sunt in calumnia distinguamus, vbi prius eam definitione qualicunq; describerimus. Ipsa enim imago nobis definitionem dabit. Est ergo calumnia accusatio quæpiã eius, qui in iudicio non comparet, quiq; de illa nihil cognouerit: vt ab accusatore solo al-

lata fuit, ita accepta & credita, omni facultate respondendi adempta reo. Ac quidem huius orationis argumentum eiusmodi est.

Non exigemus ad regulas dialecticorum definitionem calumniae. Nec enim talem hinc scriptor prodere in animo habuit, nedum investigavit, cuiusmodi esset vitium, & ad quam iniustitiae partem referri id ipsum oporteret: maluit rem sic illustrare, ut omnem lectori, etiam non satis acuto, ob oculos poneret: cuiusmodi ratio non minus saepe pollet, quam subtilis definitio: immò illa hanc interdum vincit, quando quemcunque, qui paulum animadvertat, fideliter erudit. Hic in forum nos deducit, cum forensi actione calumniam comparans. Ut ibi compararent accusator, reus, & iudex, ut cognita ab utrisque causa, sententia feratur, in qua acquiescant: ita si hinc fieret, facile tolleretur, siue sopiretur, quidquid est mali: sunt pleraque contraria: negotium suscipitur in angulo, accusator alteri, qui pro iudice sit, quod lubet, insusurrat, reus in conspectu nullus, nec de se agi comperit, aut suspicatur, à causa dictione in perpetuum excluditur, in absentem & inscium, & quod cum primis detestabile, in innocentem fertur sententia iniqua & atrox, quam non tam iudex, quam accusator tu-

tor tulisse censeripotest. Ad hunc modum depingitur
 hic illa archidiabole, siue princeps calumniarum: quæ
 cognita, ceteras nullo negotio noverimus: sed de ipso
 calumniatore paulo post agemus. Videtur autem hac
 insignis calumnia descriptio petita ex primo Græcorum
 historico. Sic autem Herodotus Polymnia, in oratio-
 ne Artabani, Xerxem deterrentis à bello, quod aduer-
 sus Græcos moliebatur. Calumnia, inquit, est malum
 quoddam gravissimum: in ea sunt, qui iniuriam faci-
 unt, duo: unus, qui iniuria afficitur. Calumniator
 enim iniuriam facit, absente reo: sed & alter iniuriã
 facit, qui illius sententiã subscribit antè, quàm rectè
 negotium cognoverit: qui abest à re tertius, duplici ibi
 iniuria afficitur, tum quòd calumnia ab uno premitur,
 tum quòd ab altero vir malus esse indicatur. Hæc to-
 tidem quasi verbis sunt apud historicum, quæ huc tran-
 scripta etiam videri possint: quod & ipse scriptor pro-
 fiteri, quàm inficiari malit.

Cum autem tres sint personæ, vt in comœdijs,
 calumniator, & qui defertur, & ille ad quem in-
 stituitur calumnia, singulatim in ijs considerabi-
 mus, cuiusmodi esse videantur, quæ fiunt. Pri-
 mum igitur, si ita videatur, primarum partium a-
 ctorem

ctorem producamus in scenam: inuentorem &
 artificem dico calumniæ. Hunc igitur in viris
 bonis non esse, ni fallor, neminem fugit. Nemo
 enim qui vir bonus sit, alteri malia aliquid medi-
 tari velit: sed aliud bonorū est, hoc videlicet, vt
 potius benè de amicis merendo, quàm crimino-
 sos in ius vocando, & ipsis odia conciliando, lau-
 dem iuueniant, & simul sibi opinionem & famā
 beneuolentiæ comparent. Facile præterea ani-
 maduerti potest, eiusmodi hominem iniurium
 esse, & legum contemptorem, & impium, cuius
 etiam consuetudo fraudi sit familiaribus. Quis
 enim infitias eat, æqualitatem in omnibus, ac ne
 quid vni plus tribuatur, quàm alteri; iustitiæ esse
 propria? quando æqualitas violatur, & vnus sibi
 plus sumit, quàm dat alteri, id esse iniustitiæ? At
 hic, cū calūnia vtatur aduersus absentes clancu-
 lum, quomodo sibi non plus arroget, quàm con-
 cedat alteri, quando auditorem ab illo auersum
 in suas partes totum trahit, eiusq; aures occupat,
 & occupatas obturat, vt defensionī ad eas inter-
 cludatur aditus, oppletas iam calumnia? eiusmodi
 aliquid extremæ est iniustitiæ, quod & legum-
 lato.

latores optimiasserunt, vt Solon & Draco: qui hoc tulerunt, vt iudices iurati vtramq; partem audirent, & parem beneuolentiam litigantibus tribuerent, donec rei oratione allata in medium, altera vel inferior vel superior appareret: prius verò quàm defensio cum accusatione fuisset cōparata, in vniuersum sententiam impiam, & nefariam futuram statuerunt. Quin & deos nobis minimè propitios futuros crediderimus, si accusatori, quæ velit, liberè dicere permittamus, & reo auribus nostris obstructis, aut dissimulatis ijs, quæ intellexerimus, prioris oratione capti, sententiam feramus. Quapropter quis non dixerit, calumnias fieri, contra ius, contra leges, contraq; sacramentum iudicarium? Quod si quibus non satisfaciunt legumlatores, quum iubent iudicia adeò iusta, nec in alterutram partem inclinantia fieri; poëtam mihi hic libet producere optimum, qui hanc rem admodum benè determinauerit, immo legē rectissimè tulerit. Ait autem:

Ni prius audieris ambos, ne cernitolitem.

Et ipse enim, opinor, nouerat, in multis vitæ iniurijs, grauiorem & iniustiore inueniri nullam,

D

quàm

quàm si, quibus disquisitio causæ negata, neq;
 ipsorum defensio audita esset, in eos ferretur sen-
 tentia: id quod omni modo facere conatur ca-
 lumniator, quando eum, quem traducit, subdo-
 le ad iram auditoris ducit, vt de illo nihil possit
 existimare, & ei causæ dictionem clandestina
 accusatione eripit. Qui namq; talis ingenij ho-
 mo sit, liberè nihil audeat profari, totus formidu-
 losus, nihil in lucem proferat, sed quemadmo-
 dum in insidijs collocati, ex obscuro loco ali-
 cunde tela iaciunt, vt neq; aduersus eum, quis a-
 ciem explicare, neq; cum eo manus possit con-
 ferere, sed alterum, vt qui in angustijs hæreat,
 nec vllam belli famam acceperit, perire funditus
 necesse sit. Quod certo indicio est, nihil prorsus
 boni dicere, nihil fani, calumniatores. Etenim si
 quis sibi conscius sit, vt qui alterum in ius vocet
 veritate accusationis fretus, idem mea sententia
 palàm arguit, reprehendit, & allatis compara-
 tisq; vtrinq; argumentis conuincit aduersarium:
 quemadmodum qui aperto Marte victoria poti-
 ri possit; is aduersus hostes, nec insidijs, nec frau-
 de vti velit.

Vt plus

*Ut plus lucis addat negotio, id totum confert cum fabu-
 la. Et si enim in unaquaq; inducantur plures personae:
 tamen quod inter duos non nisi sermo, sed fabula nasci
 non potest, ibi esse primarias tres omnino, necesse est,
 quae praeterea accedunt, illis quasi famulantur. Id in
 quavis tragœdia comœdiâve non minus, quàm in ali-
 cuius momenti negotijs apparet, nec obstat, etiamsi in
 fabula primariae sint plures. Nec omnes enim simpli-
 ces illas faciunt poeta: nec tamen non in compositis a-
 liae magis primariae censenda sunt praeter alias: sed horum
 accuratior explicatio ad artem poetarum pertinet. Fit
 etiam in hoc calumniae fabula, ut plures in scenam pro-
 deant, qui tribus illis inserviant, siue de industria, siue
 nescij, quid rerum agatur: sed in ipsa actione calumniae
 nunquam desunt: calumniator, totius negotij auctor
 atq; princeps: deinde miser, idemq; innocens, in quem
 tanquam telum, dirigitur calumnia, de cuius corio, ut
 dicitur, hoc est, fortunis, honore, & vita interdum, a-
 gitur: deniq; vel rex, vel fortunatus aliquis, quem ca-
 lumniator circumscriptioni aptum, & arte sua inferi-
 orem indicat. Producitur igitur primum calumniator,
 & quodam modo nudus in conspectum statuitur, vel
 potius eius animus omni genere vitiorum ostenditur*

inquinatus. Primum hoc, quo tetrus dici nihil potest:
 quod vir malus. Vt enim, si virum bonum dicas, nihil
 desideres: ita si malum, desideres omnia. Quam ma-
 lus, cum ex aliis patet, tum hinc maxime, quod bonis ni-
 hil non mali & perniciem meditatur: cum bonus con-
 tra, & malis, quantum licet, parat, & de bonis bene
 mereri studeat; immo alios, de quibus aliquid spei, ser-
 vare malit & corrigere: quo maius beneficium homi-
 ni ab homine dari non potest. Sed malitia calumnia-
 toris ex iniustitia studio, quod ipse noctes diesq; totus
 urget, perspicitur: etsi quid iniustus, quam iustitia
 cultorem exagitandum sibi sumere, & ire perditum?
 idem iustitiam, si facultas detur, trucidet. Sed illud stu-
 dium prodit & in singulis, & in ipsa actione: aquali-
 tatem amouet: inaequalitati incumbit, eaq; nititur, &
 rerum suarum fundamentum ponit: prior & potior
 esse vult, nec, quem sibi hostem indicauit, ut ipsum ho-
 stiliter invaderet, secundo loco esse sinit, aut saltem a-
 liquo: omni eum loco in uniuersum excludit: solus cri-
 minatur absentem, nec suspicantem aliquid mali, in-
 terdum sibi de familiaris comitate & blanditiis polli-
 centem aliquid boni: cui adlatur, (tanta audacia)
 eum misere circumscribit: ille principes, vel in nostro
 gene-

genere semideos, arte, quod in ipso est, sanos & tyrannos facit. Verum de regibus aliter malo loqui, ut de ijs fas est, quorum maiestatem adorant boni, et si graves interdum eorum alucinationes tacite apud se deplorant: faciunt calumniatores, ut subinde tali maiestate indignum, & aliquando eiusmodi designent, cuius ipsos in perpetuum poeniteat. Sed in id genus nefarium satis dici non potest: reges & fortunati ex hoc loco, quam in ore nemo non habet, regulam repetant, siue in animum altius insculpant, ut delatorem audientes, reo utramque aurem & animum integrum seruent. Hic est autem ille, quem supra innui, cum de prima calumnia agerem, archidiabolo, siue calumniatorum signifer. Et in forum prodit calumniator alterius generis, Graecis *συκοφάντα* dictus, nomine primum ex hoc casu nato, quod cum exportare ex Attica ficus lege fuisset vetitum, nihili quidam homunciones, qui id facerent, observatos indicarent, ut aliquid ex proditioncula lucrifacerent. Vnde Latinum nomen sit, docet, I. C. Caius ad legem xii. tab. Si caluitur. Inde & calumniatores, inquit, appellati sunt, quia per fraudem & frustrationem illos vexarent litibus: inde & *canillatio* dicta est. Sed forensis hic minus terrori est, quod ipse se palam

ostendit, & caput suum exponit periculo, quod ipsi à legibus denunciatur, si deprehensus sit. Definitur hic calumniator, siue calumniosus, ut Paulus I. C. loquitur, qui sciens prudensq; per fraudem negotium alicui comparat. Videamus, sintne & alij. Præter illos,

Qui blando ore fauent, sed cladem corde volutant, ut Homerus ait, sunt alij, qui licet audire calumniatores nolint, tamen id agunt etiam aperte, extra iudicium: quæ suspicionem mouent, confingunt, quæ in vulgus inuidiosa sunt, mentiuntur, si ne quidem digna reprehensione, oratione deformant, & virtutes etiam ipsas in vitia, quæ earum similitudinem habent, prorsus etiam transformant, & falsissima quæq; verum rudibus & à virtute vacuis, persuadent. Qui enim sic sunt, cum iudicium de nulla re ferre possint, trahuntur quâlibet tribunitijs clamoribus: atq; hoc exemplis declarandum aggrediar, nisi & historia ijs referta sint, & tum regia, tum ciuitates scateant.

Id genus hominum, vt videmus, in aulis regum, & in procerum potentumq; consuetudine facile locum inuenit, quibus in locis inuidiæ abundè est, sexcentæ suspensiones, assentationes infinitæ, & argumenta calumniarum. Semper enim unde plus

de plus spei affulget mortalibus, ibi sunt inuidiæ acriores, odia cum maiore coniuncta periculo, æmulationes veteratorijs artibus instructiores. Itaq; hic fit, vt alter in alterum acriter animaduerrat, & quemadmodum qui singulari prælio cōeunt, sedulo obseruant, si quam fortè partem corporis nudatam videant: & vnusquisq;, quod ipse primus esse velit, alterum aliò trudit, & auertit cubito, & præuertentem retrahit, & supplantat. Hic vir bonus omninò repentè euertitur, & in aliam partem trahitur, & tandem exterminatur cum infamia: at quo quis artis assentandi est peritior, & omnibus rationibus ad vniuersam hanc militiam instructior, primam laudem obtinet, & deniq; cæteris oppressis palmam consequitur. Omnino enim re ipsa confirmant, quod Homerus canit:

Marte cadunt dubio casus, cadensq; vicissim.

Quapropter cum non de paruis rebus agatur, in hoc certamine, multiplices inter se vias inveniunt: quarum expeditissima, sed eadem ab omni parte plena periculi est calumnia. Hæc ab inuidia, quæ non parum spei animo concepit, oritur, sed

sed miserabiles adfert & tragicos exitus redun-
dātes multis calamitatibus. Id autem neq; pusil-
lum, neq; simplex quoddam est, ut quis opine-
tur: sed multa arte, nec exigua sagacitate, deniq;
exquisito studio ibi opus est. Nec enim tot tanto-
rumq; malorum causa foret calumnia, nisi in-
structa rationibus, ad persuadendum singulari
solertia factis, accederet: nec cohiberet verita-
tem, quando in omnibus rebus ea nihil est firmi-
us, nisi varias demulcendi persuadendiq; artes,
& sexcenta alia sibi comparasset.

*Quæ humana siue hominum sunt, ubiq; terrarum esse
existimo. Itaq; si quis ex me querat, ubi sit calumnia,
non dubitem dicere, nullam consuetudinem hominum
ab ea vacuam. Id verum de invidia, quæ etsi in
bonos non cadit, tamen ita peruulgata est, ut in om-
nibus angulis imperium tenere videatur. ~~Invidia au-~~
~~tem mater calumnie~~ non falsò perhiberi possit: nec a-
liud est, quod Apelles Liorem eius ducem pinxit. Neq;
negari potest, eam in amplissimis rebus pub. dominari:
nec tamen illustrior vñpiam est, quàm in regis, &
aulis dynastarum, & fortunatorum palatijs: & cum
calumnia, invidia, suspiciones, assentationes, om-
nesq;*

nesq; illius comites & consanguinea: sed hac luculen-
te admodum explicata sunt, & vere. Quæ mala uber-
rime ibi proueniunt, ubi spes est bonorum, de quibus
inter se digladiari mortales solent: ea sunt loco infimo
in bonis, sed quia sensibus tanguntur, afficiunt quam
plurimos, qui ferè tamen sensibus viuunt & sapiunt.
Plato etiam ad Dionysium tyrannum scribens, sedem
calumnie monstrat: causas item & effectus ostendit,
gravi admodum oratione, cuius maiestatem verbis meis
non assequar, sententiam fortè exprimam. Etenim, in-
quit, & tum perspexi, & perspicio hodiè, gran-
des illas & immensas tum priuatorum, tum re-
gum diuitias, ferè, quo illæ grãdiores sint, eo plu-
res & maiores fouere, qui & alios calumni-
entur, & cum fortunatis consuetudinem colant
ad voluptates comparatam, quæ neq, detrimen-
tis turpibus vacent: ea re opulentia & reliquæ au-
ctoritatis potentia maius malum non procreat.
Breuitè hîc unum, & obscure: voluptatem cum turpi
damno: nec voluit autem nisi veluti digitum intende-
re in id, quod intelligeret statim, ad quem scriberet. Ab
illo genere voluptatum per se abest decus: in eam igitur
fortunati opes profundunt, quod ipsi non damno solum

E
est,

est, sed & dedecori. Faciebat hoc Dionysius, alens adulatorum greges: quos ille beabat, ut ipse esset miserior: quod ipsum erat turpe admodum tyranno. Quin si regum thesauri perennes sint, ut quidam putant, quod aula peritus non asseneret: tamen regibus nihil turpius, quam ministros voluptatum in delicijs, & in precio habere, opibus cumulare, ad honores euehere: quæ cum silentio fortè aliqui, nemo intelligens sine indignatione spectat. De his moneri in tempore principes, cum ipsorum, tum reipub. interest. Ipsi audient melius, omnia felicius administrabunt: minus erit aulicarum pestium, & calumniarum facessent aliqui. Sunt quidam nimis audaces, nimis vafri: ita fit, ut se ab illis in uniuersum nulla regia vindicabit unquam, nec ulla vindicatura sit. Quod oppidum? quem vicum? quam priuatam domum ab inuidia, assentatione, calumnia prorsus immunem inuenias? Proinde eò res redit, quò initio dixeram. Et si autem ad unum omnes viros bonos cum primis petunt: tamen neq; ipsi à se mutuo abstinent, mutuo se conficiunt: ibi quos videris triumphos agere, videas deinceps in triumpho duci: fraudem minutam maior tantisper premit, donec & hâc maior perimat: ipseq; aut omnes se inter se conficiunt, aut si qua

opima

opima spolia retulit, & honoribus, qui putantur, & iniustis opibus aucta; ei bona boni non precantur, nec ferè quisquam: deniq; eius infamis victoria redundat in posteros, donec & ipsi pœnas dederint, quas maiores promeriti fuissent malis artibus. Studere cuiq; suo honori suoq; commodolice, & necessarium ex aliqua parte est, si vivere & non miserè vivere velimus: verùm sine iniurijs aliorum, quas regit calumnia, quando homines, nec dignitati, nec opibus modum ponunt, quarum illa, sic quæsitæ, infamis est, hæc inuenta etiam lubrica & dominis ut plurimum exitiosa. Quò pertinet, quòd, contrà quàm calumniatoribus studio est, præclare dixit Chrysippus, relatum in præcepta de officijs à M. Tullio, ubi ait. Nec tamen nostræ utilitates omittendæ sunt, alijsq; tradendæ, cū his ipsi egeamus: sed suæ cuiq; utilitati, quod sine alterius iniuria fiat, serviendum est. Scitè Chrysippus ut multa: qui stadium, inquit, currit, eniti & contendere debet, quàm maximè possit, ut vincat: supplantare eum, quicum certet, aut manu depellere nullo modo debet: sic in vita sibi quemq; petere, quod pertineat ad usum, non iniquum est. Quem locum eò quoq; citavi, quòd & hic supplantandi studiū calumnia tribuitur: cuiusmodi consideratio non ma-

gni momenti forte sit, sed elegantibus ingeniis non indigna etiam viris in repub, versatis semper visa fuit. Cæterum calumnia ut plurimum petitur potissimum, qui in honore est, cui propterea, quos ille à tergo relinquit, inuident. In eum enim vniuersi tela dirigunt, ut quem præuideant obstaculo sibi & impedimento futurum: quin primum sese vnusquisq; futurum putat, si prius illum principem expugnauerit, & ab amicitia procerum remouerit: quemadmodum & in gymniciis certaminibus, inter eos, qui cursu certant, fieri solet. Ibi enim honestus cursor dato cursui signo, hoc vnum expetit, ut anteuertat cursu cæteros, & toto animo ad metam intento, speq; in pedibus posita, aduersus alterum, nihil malitiose agit, neq; quicquam in socios certaminis improbè molitur: alius contra, malitiosus & imbellis aduersarius, desperata pedum velocitate, ad fraudulentiam conuersus, nihil spectat omnium, nisi ut currentem teneat, vel impediat, & ita intercludat: quod nisi ei succedat, fieri non possit, ut potiatur victoria. Non secus autem, atq; hic fieri ostendimus, & in amicitijs beatorum accidit.

Qui-

Quicumq; enim hic primas tenet, ei struuntur infidia: ipseq; dum sibi nec metuit, nec cauet, in medijs comprehensus hostibus abripitur.

Secundæ sunt partes in hac fabula eius, qui oppugnatur: is est, qui floret gratia vel apud regem, vel etiam apud populum, vel auctoritate præstat, qui ventis secundis navigare, & honores opesq; adeptus adepturusve videatur. Hæc omnia apud eos maxime invidiosa sunt, qui omnia illa sibi deberi, & præripi suspicantur. Tantos igitur talesq; viros, eosq; sæpè bonos, mali calumniantur, ut ipsi amentur, primum locum teneant, rem familiarem amplificent, administrent siue possint omnia. Sed quod quis magis miretur, non homines solum, sed res etiam eximias, bonæ artes, ipsa deniq; virtus & sapientia, exposita sunt calumniis: nihil horum omnium tutum est à calumniatoribus, ut cum iis nocuerint, qui illorum aliquid possident, ipsi bonis potioribus præditi existimètur, ac propterea priores illis, immò primi omnium habeantur, & prima præmia consequantur, quæ illis debentur. Sic rabula forensis iurisprudentiam calumniatur, esse nihil nisi mare contentionum, questionum infinitarum spinas non necessarias: se causas tractare in conspectu omnium, & litibus finem impone-

re, ut non iniuria iurisconsultus ipse audiat. Idem dicendi artem calumniabitur, esse magistram inutilis elegantia, nec habere in sese nisi ostentationem aliquā: se loqui, quæ ad rem faciant, quibus clientum bona & famam defendat, ut ipsum pro oratore colant. Sic circumforaneus aliquis de arte medica clamabit: dubiam esse, abstrusam, curiosam, tot annos in inquisitione frivolarum rationum occupatam: se unicum salutis vindicem, sibi unā esse panaceam, qua, dictum, factum, ad unum quicquid est pestium, in fugam vertat, ut ipse habeatur pro præsentē Aesculapio, & auri montes ante pedes exstruat. Sophista item, qui omnium scientiarum bonarumq; artium gustum nullum acceperit, nec hominem doctum oculis viderit, procacitate linguae & impudentia fretus, philosophiam calumniabitur, ut subtilem & otiosam, vix seculo parabilem, nec suo cultori, nec aliis usui futuram, in gloriam, mendicam deniq;: se didicisse ex nova familia principe, nullo negotio, brevi tempore, quid queris? omnia: à quo simul divinam virgulam accepisse, unam omnis aureæ sapientia indicem, qua neminem unquam fefellerit: sibi esse in manu facultatem, de qua nullis unquam seculis ullus sapientum somniârit, quidquid quis velit sapientia in quævis panē

vis panē infantulum, vel prorsus infantem, quasi transfundendi, quā ingenio maxime bebeti sint, ut aquē, ac magister ipse (quod solum tamen mihi valde credibile visum statim fuit, quodq; verum esse, in omnibus animadverti) etiam sola indomita & perenni loquacitate sapiat: ut non ille solum sapiens, sed ne sapientum quidem numerus sine ipso completus videatur: utq; ita non ramo palma potitus, sed ipsa palma à pueris & puerili adulto grege censeatur, idq; omnium illorum calculis, ut contrà Plato, Aristoteles, & eorum similes, testulis eorundem, turba Attica in morem, non in annos decē, sed omnino sine spe reditus in exilium ire iubeantur: clemente admodum sententia, digni alioquin, qui in barathrū optimo iure precipites dētur. Monstri simile, sed verum, & haud scio, risūne dignum magis, an indignatione: non hoc, quod illi ab omni doctrina inanes, vera scientia, ipsiusq; adeo veritatis hostes in ludis passim puerilibus imperium habent, ephoris scholarum non intelligentibus, neq; quā frivola & abhorrentia à vera docendi ratione pro oraculis venditent, neq; quā necessaria aut silentio premant aut corrumpant. Etenim aut scripta veterum utriusq; lingua, sed Græcæ potissimum, quò Græcæ litteræ Latinis potiores, negli-

negligunt: & si quid fortè eorum siue utrò, siue insi, explicandum suscipiant, id omne, inepto & alieno quodam interpretandi modo contaminant, omnia accommodantes ad regulam Lesbiam, quam divinam scilicet rationem, quotquot à proditis litteris vixere grammatici, & interpretes in omni genere disciplina versati, prorsus ignorarunt, ea tamen usi, quæ satis rei in univèrsum faceret. Sed alterum eiusmodi est, quod ob rei ineptiam intelligentes rideant, boni ob publicum malum detestentur: quod sicut locusta denso globo in teneras segetes involant, totosq; fundos miserabilem in modum depascunt, sic iidem se confertim in publicas academias infundunt, ut calamitatem Musarum tempestin importent. Ei malo, cum initio animadverteretur, ab aliquibus obviam itum fuit: sed fit, non tam inscitia, ut quis suspicetur, quàm, ut mea fert opinio, nostra negligentia, ut illæ hirundines per garrulæ etiamnum in una alteraue academia nidulos figant, quos revelli, hoc est, illis silentium imponi oportebat: ne iuventutem à rectè discendi via abstractam, falsis opinionibus imbuant: licet illi iniuriam sibi fieri, falsò existiment: perinde, ut mulieres apud Aristophanem stomachantur, sibi in comitiis locum non esse, omnem remp.

à mari.

à maritis suis teneri: id uniuersis videri iniquissimū:
 quæ si Platonem etiam legissent, quanto meliore causa
 se niti credidissent? Nec verò quis existimet, me non
 nisi de isto nouitio sophistarum genere loqui: de omni-
 bus idem sentiendum & statuendum est, qui pro veris
 sententiis opiniones, somnia pro rebus amplectuntur.
 Etiam verò Isocrates de hac sophistarum, à quibus ve-
 xabatur, calumnia: Indignor, inquit, cum sycophan-
 tiam cōditione meliore esse video, quàm philosophiam:
 & illam quidem accusare, hanc verò causam dicere.
 At illi calumniatores interim in amoribus sunt,
 & habentur pro amicis, quòd alijs grauius incō-
 modent. Nec verò vulgari modò excogitat, qui-
 bus auditori, quæ adferunt, persuadeant: immò
 omnis eorum ars in hoc ipso vertitur. Metuunt
 enim, ne quid effingant, vel dissentaneum, vel
 etiam alienum. Plarumq; igitur, quæ esse in eo
 vident, quem calumnijs premere constituerint,
 ea in deteriorem partem detorquent, atq; ita ac-
 cusationes suas pingunt, vt nihil videatur veri-
 us: exempli gratia, medicum calumniantur, vt
 veneficum: opulentum, vt sæuū: sæuū, vt
 molientem prodiones.

Redeamus ad calumniatorem, eiusq; artem penitus
 intueamur. Quantiuis pretij eos esse, & prudentes
 vulgus iudicat, qui quemcunq; sibi finem, modo specie
 honestus sit, ut imperium, bonorum, opes, victoriam,
 & quæ huius generis alia sunt, assequuntur. Nemo e-
 iusmodi quopiam bono absq; ingenio potitur atq; is faci-
 lius & certius, qui illo acri siue diuino præditus sit.
 Hanc vim vel potestatem solertiam nominamus. So-
 lertissimum esse oportet, & hoc agit calumniator, ne
 ibi sit hebes. Subit enim aleam profectò præsentis pe-
 riculi, si in mendacio deprehendatur. Non minus igitur
 prouidet sibi, quàm prudentes in rebus arduis, qua-
 rum dubius exitus futurus videatur. Est enim & pru-
 dentis solertia. Talis autem hac est, ut rectè nos philo-
 sophus docet, ut quæ ad scopum, quem nobis proposueri-
 mus, tendunt, ea & agere possit, & consequi. Quod si
 igitur ille scopus honestus sit, laudem meretur, & lau-
 de afficitur ea solertia: quæ habitum adepta, suo nomine
 deinceps prudentia appellatur, non ipsa solum virtus,
 sed & cæterarum virtutum fidelis magistra & perpetua
 dux. Sin improbus & turpis; versutia mera est, &
 nominatur. Eò etiam fit, ut prudentes, tum solertes,
 tum uafros appellemus. Tullius prudentiæ magistrum,
 pulcher-

pulcherrimūq; cuiusdam consilij auctorem Epichar-
mum, vafrum Siculum dixit. Solertes non male dicun-
tur, improprie vafri. In vafri enim est malitiosa cal-
liditas. Falsò vafros prudentes dixeris, in quibus boni
consilij nihil est, fraudis multa copia. Vafri & ver-
sipelles sunt calumniatores: in quorum artibus vafri-
tia prima est: quin hoc agunt, ut opus siue officium pro-
prium, ne, dum reges & fortunatos viros calumnia-
rum carmine dementant, quid inconcinnum aut à re
alienum adferant, quo fortè se in sinistram suspicio-
nem conijciant: sed contrà sedulo dispiciant omnia, &
quo quasi Musico modo aptissimo oporteat, decantent,
quæ personæ conuenire, & de ea statim credi possint: ut
de medico, quia ipsi semper pharmaca sunt in manibus,
propinasse venenum: de diuite, quod opes animos ad-
dunt hominibus, inhumanum esse, & sauum: de lon-
ginquo hospite, quod multi emissarij, esse explorato-
rem: de patrefamilias, quod attenti ad rem, auarum:
de auaro, quod questum nullum negligunt, fenerator-
rem: de cauto, quod se in discrimen non precipitant, ti-
midum: de liberali, quod interdum vix sumptum susti-
nent, prodigum: de forti, quod adire periculum pro pa-
tria non recusant, temerarium: sexcenta alia. Hæc

versatia cacoethēa Gracis; in moribus senum ponit
 philosophus, & definit. Et senes videlicet, inquit, sunt
 malitiosi. Est enim malitia, omnia in peiorem par-
 tem accipere. Cum enim nihil ita benè dici, & ita re-
 ctè fieri possit, quin utroq; modo possit accipi, ipsiq; di-
 dicerint plerosq; rebus malis potius studere, quàm bo-
 nis; iccirco in deteriore partem plerumq; interpre-
 tantur, quicquid aut dicitur, aut geritur. Nec alia
 causa est, quod iidem indulgent suspicionibus, ut &
 ibidem tradit. Nec tamen hac de omnibus senibus di-
 cuntur, ut nec reliqua de quorumcumq; moribus. Sed
 hic morbus cunctis proprius est, quotquot calumnia stu-
 dent. Quae non historia exempla suppeditant? Syracu-
 sanum proferam. Dionem à natura ad virtutem fa-
 ctum, & à doctrina per Platonē mirificè confirmatum,
 tali malitia calumniabantur ad maiorem Dionysium,
 non minus adulatorum calumniatorumq; mancipium,
 quàm fœdissimarum voluptatum. Namq; & in has,
 & in illorum consuetudinem erat demersus, donec fun-
 ditus periret. Virum enim à vita ista perdita volu-
 ptuaria ferre nequaquam poterant. Itaq; vitiorum
 appellationes verisimiles, virtutibus ipsius indebant,
 cumq; calumnia premebant. Ipsius enim gravitatem,
 contem-

contemptum, & in dicendo libertatem, arrogantiam nominabant: & si monebat, accusare, si non vna peccaret, omnes prae se contemnere videbatur, Hac de eo & iisdem paene verbis Plutarchus.

Interdum illis & auditor ipse alias atq; alias calumniandi formas suppeditat: atq; ita istud maleuolum genus hominum, omnia in pessimam partem interpretantium, se aliorum moribus accommodantes, facile perficiunt, quod in animum induxerant. Si enim quem zelotypum animaduertant: ille, in cæna, inquit, vxori tuæ annuit, contemplatus eam non sine suspirijs: & cum Stratonica contra satis blandè contuita deperire visa fuit hominem: accedunt aliæ calumniæ, quibus suspicionem adulterij magis moueat. Sin auditor pangendis versibus incumbat, & in hoc sibi studio mirè placeat: Per Iouem, inquit calumniator, versus tuos ridet Philoxenus, & carpit, & numeros esse sentit alienos, & compositionem horridam. Ad virum autem, quem pietati studere & cultorem numinis videat, amicus defertur, vt impius & nefarius, & quasi qui de Deo peruersè, aut nihil sentiat, & prouidentia inficietur. Ille

talibus auditis, repēte, vt cæstro per aures ictus, inflammatur, vt fieri in eiusmodi solet, & amicum detestatur. Nec enim expectat, quibus argumentis ille impietatis conuincatur. Eiusmodi enim omnino excogitant, & in medium adferunt, quæ auditorem in bilem concitare potissimum queant: atq; vbi quæ pars minus recta sit, eò sagittas dirigunt, eò mittunt iacula, vt ille repentina ira concitatus, indagationi veritatis non vacet, sed alterum etiam si se ad dicendam causam paret, non admittat, antè iam narratione illa noua, vt omnibus modis vera, occupatus. Reuera enim nulla ratione, ad calumniandum magis proficitur, quàm si ea dicantur, quæ auditoris cupiditati repugnent maxime.

Nec respiciunt virtutis hostes & quietis nostræ turbatores, ad eos tantum, quos adoriuntur: sed etiam ad quos calumnias deferunt. Ad eorum enim ingenia & animos se suasq; accusationes accommodant. Si auditor sit suspicax, nec facile alijs credat, aliquem accusabit maleuolus ille malefidei, & potissimum, vel villicum, vel quaestorem: quòd ille, quæ in fundo heri sunt, hic pecuniarias rationes tractet. Si princeps sit religiosus,
dicet

dicet, alterum profanum vel impium. Hac calumnia
 valet & ad superstitiosos, & ad populum. Vulgus enim
 superstitiosum. Sic fuit accusatus Socrates, sic Æschy-
 lus, sic Theophrastus: idem sibi metuebat Aristoteles,
 ut est apud Ælianum: atq; idcirco se cedere aiebat, ne
 in philosophiam peccandi occasionem de mo daret A-
 theniensibus. Nihil de nostra religione, quæ cum in
 primo ortu incrementum sumeret, nomen Christiani
 si cui vel falso impingeretur; id satis erat ad quoduis a-
 trox supplicium: nec de nostri seculi moribus dicam. De
 his enim in uniuersū tacere præstat, ne irritetur, qua-
 uis tigris de senior, calumnia. Caterū Lucianus in e-
 xemplis non narrat, sed verbo tangit historias: primū
 mentionem facit Stratonica: quæ cum plures fuerint
 per illustres reginæ, quam velit, mihi non liquet. Fuit
 enim Stratonica Pæmandri uxor, cuius in questioni-
 bus Græcis Plutarchus meminit: alia uxor regis Deio-
 tari: alia Ariarathis, regis Cappadocum, filia, ut est
 apud Strabonem, ex qua Eumenes suscepit Attalum,
 cum quibus tamen non sunt consentanea, quæ narrat
 Plutarchus de amore fraterno. Sed de Stratonica ipse
 relinquam in dubio. De Philoxeno autem hac memoria
 prodidit Diodorus Siculus, quæ cum lectori cognoscere
 hoc loco

hoc loco non sit incommodum, & eam ipsam historiam
 & alteram de Hephestione, ipsius verbis subijciam.
 In Sicilia, inquit, Syracusanorum tyrannus Dionysius,
 bellis, quæ cum Carthaginensibus gerebat, solutus, alta
 pace & quiete fruebatur. Itaque magno studio ad par-
 genda carmina animum adiecit, & ea arte nobiles ac-
 cersit, cumque ijs, quos ante omnes in pretio haberet,
 totos dies erat, & ipsis poematum magistris & corre-
 ctoribus utebatur. Ab ijs autem ob beneficia, quibus
 afficerentur, verbis ad gratiam compositis factus ela-
 tior, multo ille magis poematis, quam rebus præclare
 bello gestis cepit gloriari. Erat in ipsi familiaribus
 poetis Philoxenus, dithyramborum scriptor, qui in sui
 generis carmine condendo facile primas tenebat. Ac-
 cidit, ut cum in convivio tyranni versus inepti & vi-
 les lecti fuissent, ex eo quæreretur, quid de ijs sentiret:
 atque ille respondit paulo liberius, ut eo iudicio tyrannus
 graviter offenderetur, & cum obiurgaret, quod invi-
 diâ eos vituperasset: denique famulis mandavit, ut eum
 è vestigio in latomias abducerent. Caterum cum po-
 stridie amici eum sedulo monerent, ignosceret Philoxeno;
 post reditum cum eo in gratiam, eosdem accepit convi-
 vio. Ibi cum liberalius se poculis invitarent, atque ite-
 rum

rum Dionysius sua poemata iactaret, nec non aliquos
 versus, quorum de bonitate prorsus sibi persuaserat,
 pronunciaisset, & simul quereretur: quid tu de his versi-
 bus existimas? nihil aliud ille dixit, sed accitis Diony-
 sij famulis, in latomias se abduci iussit. Tum igitur
 ob orationis urbanitatem subridens Dionysius, verbo-
 rum libertatem minus iniquo animo tulit: risus videli-
 cet exortus tyranni indignationem quasi oblundebat.
 Nec verò multò post cum familiares, nec non ipse Dio-
 nysius, deprecarentur intempestivam istiusmodi liber-
 tatem; promisit de se, Philoxenus quod neminem exspecta-
 uerat. Aiebat enim, se responsurum, ut ne veritas
 violata, & sententia illius satisfactum videretur: id
 quod & egregie prestitit. Cum enim tyrannus protu-
 lisset versus, qui affectus commiserationis haberent,
 quasiuissetq; cuiusmodi eos esse putaret; miserabiles,
 inquit: ut ambiguo verbo utrumq; servauerit. Diony-
 sius enim miserabiles accepit, ut plenos commiseratio-
 nis: cuiusmodi esse oporteret huius generis versus exi-
 mios: unde ab illo laudatos credidit: verum ceteri,
 veram sententiam amplexi, vilitatem versuum illo
 verbo notatam intelligebant. Hæc Diodorus: retinui-
 mus autem latomias, quæ etsi erant lapicidina, tamen

Et carcerem ibi fecerat Dionysius, de quo sic in V.
 Verrina: latomias Syracusanas omnes audistis: plerique
 nostis. Opus est ingens, magnificum, regum, ac ty-
 rannorum: totum est e saxo in mirandam altitudinem
 depresso, Et multorum operis penitus exciso: nihil tam
 clausum ad exitum, nihil tam septum undique, nihil tam
 tutum ad custodiam, nec fieri, nec cogitari potest.
 Sic apud Ptolemæum, cognomento Dionysi-
 um, calumniabatur quis Demetrium Platoni-
 cum, ut qui aquam biberet, & solus omnium
 Dionysius vestem muliebrem non induisset, &
 nisi accitus postridie in conspectu omnium & po-
 tasset, & sumpto Tarentinidio, & cymbala
 pulsasset, & præterea tripudiasset, actum de eo
 fuisset, ut qui regis vitæ instituto non caperetur:
 immò novis rationibus id improbaret, & Ptole-
 mæi delicias pro nihilo duceret. Cæterum quæ
 apud Alexandrum calumnia vigeat, omnium
 prima rectè diceretur si quis cultum diuinum &
 adorationem Hephæstioni negaret. Cum enim
 diem suum obijisset Hephæstion, ibi Alexander
 præ nimio in illum amore, & hoc reliquæ ma-
 gnificentia adijciebat, ut mortuum illum in de-
 os re-

os referret. Statim igitur ei urbes, templa condi-
dere, dedicabantur luci, ara, victimæ, & dies fe-
sti agebantur huic nouo deo: sanctius sacra-
mentum dari non poterat, quàm si quis per Hæphe-
stionem iuraret. Quod si quis ob hæc leuiter ri-
deret, vel minus illum venerari videretur, ei pæ-
na capitis irrogabatur. Adulatores autem, arre-
pta hac Alexandri puerili cupiditate, regem in-
flammabant, etsi remissior esset, excitabant, dum
ymbras narrabant Hephæstionis, eiq; appari-
tiones aliquas & morborum curationes affinge-
bant, & quædam de eo oracula diuulgabant, ac
deniq; victimas cædebant Familiari ac Vindici
deo: Quæ omnia cum voluptate audiuit Ale-
xander: ac tandem ipse vera illa esse credebat, &
in hoc triumphabat, vt qui non solum Iouis fili-
us esset, sed & deos designaret. Quot igitur ami-
corum Alexandri deitatis Hephæstionis acerbos
fructus illo tempore percepisse arbitramur, de-
latos, quod commune numen omnium non ve-
nerarentur, & propterea solum vertere iussos, &
regis gratia priuatos? Tunc & Agathocles Sami-
us, ductor ordinum apud Alexandrum, apud

quem etiam esset in pretio, parum absuit, quin in caucam cum leone includeretur, quem quis calumniatus ad regem fuerat, quòd præteriens sepulchrum Hephæstionis illacrymasset: sed Perdiccas ipsi subuenisse perhibetur, cum iuraret per omnes deos, & per Hephæstionem, sibi in veneratione, in clara luce apparuisse illum deum, & seriò imperasse: diceret Alexandro, ne in Agathoclem grauius aliquid statuatur. Nec enim cum, quod de eius numine dubitaret, neq; quod vita functus fuisset, illacrymasset, sed recordatum veteris consuetudinis. Igitur adulatio & calumnia eo tempore ad Alexandri affectum comparata maximè locum habebat.

Nimis verum est, quòd regum filij voluptatibus se ut plurimum dedunt, ijsq; percunt, & perdunt suos: idem Dionysio ex Ptolemais ultimo euenit: regnârunt à primo annos ducentos nonaginta quinque, hac successione, ut Strabo auctor est, quem sequi visum fuit: in primis quinque Ptolemais scriptores consentiunt: in cæteris discrepant, omninò tamen Dionysius hic Lagidarum postremus fuit: tandem Cleopatra interitu Ægyptus in potestatem Romanorum venit. Primus omnium calumnia

omnia aures dedit, itemque ultimis: quod de ceterorum
quibusdam certum, de omnibus inter tantas voluptates
et horum parricidia, credibile est.

LAGIDAE

Ptolomaeus Lagi F.
mortuo Alexandro,
rex Aegypti.

Ptol. Philadelphus.

Ptol. Euergetes — Agathoclea.

Ptol. Philopator — Eurydice.

Ptol. Epiphanes.

Ptol. Philometor	Ptol. Euergetes II.	Cleopatra nupta Antiocho.
	Physcon.	

Ptol. Lathurus siue Lamyrus.

Ptol. Auletes.

Dionysius.	Secundus filius.	Cleopatra	Berenice.
------------	------------------	-----------	-----------

Hephæstionem porro ut amaverit Alexander, historia
 referunt. Dixi me & alterum e Diodoro locum inter-
 pretaturum, quando huc facere videretur. Erat Ale-
 xander Ecbatani in Media, totus in ludis & convi-
 vijs: ijsdem diebus cum potationibus nimium indulsis-
 set Hephæstion, in morbum incidit, quo & extinctus
 fuit. Rex eum casum graviter tulit, mortuiq; corpus
 Perdicca Babylonem auhendum dedit, quo loco ei
 splendidissimum funus facere decreverat. Tertio de-
 inceps anno, dimissis legationibus, quæ ad eum multa
 ex omnibus propemodum orbis partibus venerant, oc-
 cupatur funere Hephæstionis. Tantum autem studi-
 um in eo efferendo posuit, ut non solum omnem funerum
 ab hominibus antè institutam magnificentiam supera-
 verit, sed ne quidem futura locum reliquerit. Etenim
 complexus eum fuerat inter illustres amicos amore sin-
 gulari, & ab obitu coluit, supra quàm dici possit. Et
 viventem enim omnibus amicis anteposuit, etsi in a-
 micitia regis parem locum obtineret Craterus. Etenim
 cum de familiaribus quidam Craterum non minus à
 rege diligi diceret, subiēcisse fertur: namq; Craterum
 esse eximium regis cultorem, Alexandri eximium cul-
 torem Hephæstionem. Etiam cum Daréi mater in
 sermo-

sermonem regis admissa, per ignorantiam adoraret
 Hephæstionem pro rege, cumq; animaduerso peccato,
 conturbaretur. Idne te, inquit rex, sollicitam habeat,
 mater. Namq; & hic Alexander est. In uniuersum
 enim Hephæstion, apud Alexandrum tantum poterat,
 & libertate orationis, quæ inter amicos est, tanta tutô
 utebatur, ut cum aliquando Olympias, ob inuidiam,
 ab eo esset alienior, ipsumq; per litteras durius obiurga-
 ret, minis insuper additis, in suarum litterarum extre-
 mo hæc verba apposuerit: Ac desine nos calumniari,
 nec succense, nec minare: sin minus, non admodum id
 nos mouebit. Neq; enim ignoras, Alexandrum esse
 potentiorum omnium. Rex igitur, cum pararet, qui-
 bus ad efferendum funus opus esset, vicinis urbibus im-
 perauit, ut conferrent, quantum quæq; posset, quæ ad
 ornandum funus facerent. Omnibus enim, qui Asi-
 am incolerent, imperauit, ut ignem sacrum, qui à Per-
 sis ita nominatur, omni studio exstinguerent, donec
 funus extulisset: quod Persæ facere consueverunt regibus
 mortuis. Id mandatum, ut malum omen accipiebant,
 quo mortem regibus diuinitus portendi existimabant:
 quin & alia prodigia euénere, quæ obitum Alexandri
 prænunderent, de quibus post hæc de funere narra-
 tionem

tionem verba faciemus. Duces enim & familiares cogitabant unusquisq; sedulo, quid potissimum regi placeret, & signa parabant eburnea & aurea, & ex quacumq; alia materia, quæ apud homines in admiratione esset. Ipse autem accersitis architectis, & multitudinis subtilissimorum artificum, ad decem stadia muros demolitus fuit, & lateribus coacervatis, & arca, quæ rogi caperet æquata, rogi extruxit quadrilaterum, ut unumquodq; latus stadium occuparet: locum in triginta cubilia distinxit, & tabulata constravit lignis palmarum, ut totum ædificium quadratum efficeretur: id ex omni parte mirifice ornavit: ipsum fundamentum aureæ quinquerecniæ proræ cingebant ducentæ quadraginta: eis auriculis cuiusq; proræ, quæ sunt primæ à rostris partes, incumbebant gravibus sagittarij duo, quatuor cubitus alti, & statuæ armatæ iisdem insistebant altæ quinque cubitos: intervallo, proræ distinguenda, obtenta erant velis purpureis: secundum supra hæc locum faces occupabant, cubitos longæ quindecim, quæ qua parte tenerentur, aureas coronas, quæ arderent, haberent aquilas explicatis alis, easq; despicientes, ad basim secundæ contignationis dracones, qui aquilas suspicerent: in tertia omnium ferarum, quæ

qua. uenatione capiuntur, greges insculpti erant:
 quarta regio auream Centaurorum pugnam conti-
 nebat: quinta leones & tauros vicissim aureos: sed
 superior pars Macedonicis & barbaricis armis re-
 ferta erat, quarum alia testabantur praecelara facino-
 ra, alia indicabant res perditas. His omnibus insiste-
 bant Sirenes penitus caue, qua caperent muscos, qui
 defuncto funebre carmen canerent. Altitudo edificiij
 fuit plus quam CXXX. cubitorum. Cum autem uni-
 uersi duces & milites, & legati, atq; insuper earum
 regionum incolae huic funeri cohonestando incumbere-
 rent, sumptum in id factum fuisse duodecim millium ta-
lentorum asserunt. Praterea prater hanc magnifi-
 centiam, & ceteros, qui dum funus effertur, fiebant
 honores, postremo imperauit omnibus, ut sacrificarent.
 Hephaestioni, deo Praesidi. Peropportune enim adue-
 nit familiarium unus, Philippus, ferens ab Ammone
 oraculum, quo sacrificare Hephaestioni deo iuberentur.
 Latitia igitur elatus, quod suam sententiam deus ra-
 tam habuisset, primus sacrificium fecit, & uniuersos
 accepit splendide decem omnis generis victimarum
 millibus casis. Haecenus Diodorus, ut interpretati
 fuimus, sed quia cepi, quod in alio forte improbarem,

H

eodem

eodem errore locum ex Plutarcho interpretabor, quo
 eadem ferè narrantur: peccato non enormi veniam e-
 legans lector facile dabit. Posteaquam, inquit, venit
 Ecbatana Media, atq; res necessarias administravit,
 denuo ludis incubuit, & dies festos egit: quòd ad eum è
 Gracia tria artificum millia confluxissent. Illis verò
 ipsis diebus Hephæstion febris laborabat: sed ut inuenis
 & militia deditus, exquisitam victus rationem non fe-
 rens, & Glauco medico absente in spectaculis, pran-
 dens, asso gallo deuorato, & magno cratere vini exhan-
 sto, pessimè habuit, & paruo intervallo diem obiit. Eum
 casum ita grauitè tulit. Alexander, ut nullum ratio-
 ni locum relinqueret: quin statim, ut in lectu omnes e-
quos & mulos tonderi, & urbi circumiacentium pin-
nas auelli iussit: miserum medicum in crucem egit: ti-
bias & musicam in castris longo tempore silere iussit,
 donec allatum fuit ex Ammonis templo oraculum, quod
 venerari Hephæstionē, eiq; sacra facere, ut heroi, man-
 dabat. Ad leniendum autem animi dolorem, ad bellum
 se iterum conuertit, & excursionē facta, quasi in ve-
 nationem, gentem Cossam deleuit, uniuersis, à puberi-
bus initio facto, trucidatis: ea sauitia iusta Hephæstionis
 dicebantur. Monumentum verò eius & sepulcrum,
 & qua

Et quæ ad funus cohonestandum facerent, cum decem
 talentorum millibus parare, Et magnitudinem sumptu-
 um artificio Et splendore operis superare cogitaret; ex
 artificibus Stasiratem maximè desideravit: qui ma-
 gnificam Et inauditam novorum operum rationem au-
 dacter Et gloriôsè admodum de se promiserat. Hic enim
 cum ante in sermones Alexandri venisset, affirmavit:
 Athon, maximum in Thracia montium, ad effingen-
 dam viri formam aptissimum. Quare si iubeat, se regis
 monumentum, tantum non eternũ, Et illustrissimum,
 ex Atho elaboraturum: quæ statua urbem populossi-
 mam, decem millibus hominum habitatam manu sini-
 stra comprehendere, dextra fluvij in mare decurrentis
 amnem copiosum funderet. Illis igitur repudiatis, multò
 absurdiora Et sumptuosiora tum excogitavit. Et artifi-
 cibus in inveniendopraesto fuit. Hæc Plutarchus: sed ea
 persecutus fuit Et Arrianus, Et attigerunt passim alij.
 Quemadmodum enim in obsidione urbis, non
 ad editiora, & præcipitia, & satis munita muro-
 rum loca, hostes ascendunt, sed sicubi partem a-
 liquam, aut sine custodijs, aut ruinofam sentiant,
 aut humilem, eò contenditur cum vniuerso ex-
 exercitu, quòd ibi facillimè, quasiq; clam omnibus
 H 26. ingre-

ingredi, & illam capere posse videntur: ad eundem quoque modum calumniatores, quod in animo debile, & ad ruinam inclinans, & cōsensu facile, illò abducunt copias, & tormenta admovent: deniq; expugnant, vbi nulla contra explicaturacies, neq; quisquam praesentit hostiles impetus: deinde vt primum aliquando muros ingressi sint, omnia miscent incendijs & comburant, & trucidant, & exigunt, vt fieri credibile est, animo occupato, & in seruitutem dedito. Sunt autem tormenta, quæ auditori admovent, fraus primū, & mendacium, & periurium, & obtestatio, & impudentia, & eiusmodi alia sexentæ malæ artes. Earum omnium princeps est adulatio, consanguinea, imò vna sororum calumnia. Itaq; nemo omnium adeo generoso animo est, etiamsi pectus adamantino vallo munierit, quin adulationis artificijs cedat: praesertim cuniculos agente, & fundamenta tollente calumnia.

Penitus aperit ingenia calumniatorum, & machinas, quas regum fortunatorumq; animis admouet, quasi ante oculos ponit, cōpotissimum, ut hi sibi ab illis maiore studio caueant. De multiplici fraude dictum, quæ est

non nisi mendaciorum mira arte texta tela, ut ipsam
 agrè deprehendas: nec affirmatio nuda est, accedit sa-
 cramentum, immò periurium: nec minimum possunt
 obsecratio & impudentia: sed vel primum in tot machi-
 nis est, & pro quouis ariete, adulatio, cognata siue soror
 calumnia. Hæc enim ab illa veste sepe sumit, quæ vult,
 inambulat, suspecta nemini, quod vult, penetrat, grata
 omnibus: omnes ei se patefaciunt, ultro fores, eamque
 unice panem omnium animi expetunt. Id hinc fieri pu-
 tabimus, quod quisque se amat maxime, & sibi primum
 adulatur ferè in omnibus. Quid mirum igitur, si quisque
 primus sibi & maximus adulator, hospitem eiusmodi,
 sui similem, sui de se iudicij testem, & iucunda opinio-
 nis confirmator emporio accipit, amice complecti-
 tur, & quasi semetipsum audit, denique ipsi se totum de-
 dit? Ne quis enim aduersum hæc pestes in uniuersum
 tutum esse, & inuictum animum gerere, suspice-
 tur. Est genus quoddam Gnatbonum, nimis simplex si-
 ue rusticum, quos prima fronte agnoueris: quos propul-
 sare & deridere, in proclivibus loca neque sibi quis adule-
 tur, tenuis, ut opulento, pusillus, ut procero, claudus, ut
 celeri, modo paulum sapiat: sed facile mihi persuaferim,
 nihil me doctius, nihil melius, nihil clarius, nihil gratio-

sius: etiamsi vix primoribus labris literas attigerim,
 nihil magnum gesserim, præter familiam nemo me no-
 uerit, viris principibus sum deridiculo. In his qui me
 demulceat, mihiq; litteras, quæ in me sint reconditæ. Et
 multiplices, virtutes item raras, famam, quæ Alpes
 transuolarit, gratiam principum, quæ me niti iubeat,
 in os decantet; cum primo loco habebo, hac de causâ
 magnificiam, Et in sinu fovebo, faciam, nec non orna-
 bo, quibus rebus potero: ipse autem mihi valde placebo,
 me contemplanus, magnos spiritus sumam, prorsus obli-
 tus mei. Omnino hac in re unusquisque facile fallitur,
 Et se fuisse sæpè falsum, qui secumque memoriam rede-
 at, meminere. Idijs, qui potentia, auctoritate, diuitijs.
 omnibus deniq; fortuna bonis præstant, euenire, nihil
 mirum. Fallitur enim, Et ipse se fallit hac in re, sapien-
 te sapientior. Virum esse oportet, quæ se hic fortiter ge-
 rat: quod Et Platoni visum fuit, quæ blanditijs adula-
 torijs etiam virorum grauium animos interdum mol-
 liri dicit, Et cereos effici. Apud eum enim sic Clinia,
 I. de repub. ad Megillum. Age verò, inquit, sicne sta-
 tuamus, fortitudinem esse contra metum Et dolorem
 concertationem solummodo? an Et contra desideria, Et
 voluptate. Et aliquas graues blanditias adulatorias?
 quæ

qua & virorum gravium, ut habentur, animos emolli-
unt, & ad omnia reddunt cereos? Ibi igitur huic sen-
tentia subscribit Megillus. At quo pacto nos ab adu-
latoribus vindicabimus? Si videlicet non obliuiscer-
mur, quod Apollo iubebat, & in quo se esse aiebat He-
raelitus, cum quasi de re magna diceret. Me ipsum
quarebam. Qui enim se inquisierit, & se per noue-
rit, vel etiam nosse coeperit; is & ipse sibi adulari desi-
rit, nec adulatori locum facile dabit. Videbit enim,
quam longe ab suis bonis, vel ut eorum vix um-
bram teneat: et si fortuna bonorum magnam habe-
at idem copiam.

Eiusmodi ratio non est, quæ foris geruntur: in-
tus verò multum conditio negotium magna
contentio, & manus porrigens, & fores
aperiens, & modo agens, ut auditoris
animus occupet. Num hic est, rerum noua-
rum, desiderium, omnibus natura insitum, & fa-
stidium usitatarum, & tua fitis audiendi mi-
ra quædam & rara. Num qui fiat, ut o-
mnes clandestinis sermibus accipiamur, & aui-
de arripiamus, quæcunque suspitionum plena,
ab alijs insusurrantur. Noui equidem annulos,
quorum

C A L V M N I A.

quorum aures ita suauiter titillentur calumnijs,
 quasi si fricentur pinnulis. Quando igitur hisce
 omnibus auxilijs irruunt, penitus omnem ani-
 mum, ni fallor, occupant: neque sit sanè ardua
 hæc victoria, nemine propulsante impetus, sed
 auditore siue iudice dedente se ultro, misero reo
 nesciente insidias. Quasi enim tempesta nocte
 capiatur oppidum, ita qui dormiunt, oppressi
 somno, trucidantur. Ex his enim nil est mise-
 rabilius, quàm quod ignarus, quæ acta
 sint, amicum adit hilaris, vel etiam non malè con-
 scius sit: eadem est aduersus eum oratio, pror-
 fus ijdem mores, cum tamē circa miser ab o-
 mni parte insidijs circumdatus sit.

*Diximus hæcenus nonnulla de calumnia, qui calu-
 mnijs conficitur: pleraque de calumnia architecto: seor-
 sum quidē de utroque, quantum fieri potuit.
 Rei namque natura est, ut de altero multa dicat,
 ad alterum quoque referat. Sic etiā non pau-
 ca, cum ex primo Principio, ex ceteris, quæ explica-
 ta sunt, de auditore calumnie intelligi possunt: etiam si,
 quæ nunc profertur, ad eum precipue pertinent. Jam
 enim eum recludimus, qui fomitis bene are-
 facti*

facti instar est, qui ubi scintillam accepit, subito flammam reddit. Primus auditoris morbus est, si pueriliter simplex sit, & affectui nimis obnoxius: nec lenior est alter epidemicus, quod novas res cognoscere desiderat. Plerique enim sumus novitatis avidiores, quam veritatis. Quod si inde tadium capit omnium, quod acceperit: a quoque ea, magis accendit alterum desiderium, quod sociam habet siue matrem curiositatem, & à calumniatoribus in fradem inducitur, ut alienis negotijs ne curet, res suas agat sedulo, illis aditum intercluserit. Qui secus facit, videatur calumniatore melior. At ille, sit noster aliquid generosum & ingenuum, & sermone, repente erumpit iram, & eam, ac fortè tandem alterius purgationem faciens, se in amicum sine causa infert, & aduertit. Sin degener ipse sit & heu, quidem, & primoribus labris aridet, sed non minus odit, & clamdentes acuit, & iram, reuoluit pectorisimo. Hac ego inuicem iniustus, nihil moribus mancipiorum, nempe, si quis compressis labris intus aliquid, & ultimo

A B

animo odium augeat, dum aliud calat in pecto-
 re, aliud proloquitur, & sub persona lata & co-
 mica miserabilem & exundantem maximis ma-
 lis tragoediam agit. Accidit autem his maximè, vt
 in eiusmodi fraudem inducantur, cum calumni-
 ator visus fuerit iam pridem amicum ei, qui defer-
 tur calumnijs, & tamen illi calumnia deinceps
 eorum, qui calumnia defensorum, ne vocem
 quidem audiunt, nec purè veritatem potesta-
 tem faciunt. Quia enim vt si inimicitia
 fuerit, hoc occupati præiudicio rationi subi-
 tò subscribunt. Nec illud in mentem
 venit: plures sæpè inter eos intimos odio-
 rum causas exoriri, quas non agnouerit.
 Sæpè item fit, vt quibus obnoxius obnoxius ob-
 noxius sit, eorum alterum agat, vt
 hac ratione omnem à se remoueat.
In vniuersum autem calumnia calu-
 mniari. Quæ enim ex calumnia acculatio prodit,
 fidem haud facile eius rei ratio ob-
 scura est. Immo inimicissimis vt visi
 fuerint, ad omni studio agentes, vt
 suam eorum beneuolentiam ita decla-
 rent,

rent, quòd illorum commodi dignitatisq; gratia
ne quidem hominibus necessarijs pareant.

*Primum erat, & ex re maximè, non audire detestabi-
lem illam calumniam: sed cum vitio nostro, tum illius
arte fit, ut ei & aures pandamus & animum. Nec
enim rarò fit, ut honoratus civis, in quem populus oculos
conuerterit, homo familiaris, atq; idem habeatur bonæ
fidei, tecum sermonem instituat, in quo nihil tale ab offi-
cio viri boni alienum exspectes: ille verò interea, quem
amare visus antè fuerit, & nunc ipsum miris laudibus
afficiat; eidem capitale crimen affingat. Hac igitur,
quæ fortè aduolauit; maneat in auribus calumnia: non
etiam in animum auditoris penetret: quem si calu-
mniae spicula vulnerarint, tum vel perijt innocens, vel
periclitatur, non minus magno auditoris vitio, quàm
nefario scelere calumniatoris. Perijt, si auditor profun-
dum odium concipiat, & tacitus supplicij tempus dispi-
ciat: si ille iram in eum effundat omnem, ut faciunt, in
quibus aliquid sinceri inest; periclitatur. Vt ab utroq;
se vindicet, auditor meminerit, quod initio fuit incul-
catum, si nullo abreptus affectu, animo tranquillo &
alterum ipse audiat, & tum in accusatorem, tum in ho-
minum improbos mores & ingenia obscura inquireat se-*

dulo. Fit enim, ut familiarissimos ederint, ut cum in-
 timis capitales inimicitias suscipiant. Quae autem ab
 hostibus dicuntur; ea verò ad persuadendum minime
 sunt accommodata. Gravibus autem preceptis. Et infra
 Et hoc loco eruditur princeps, siue futurus auditor calu-
 mnia. Vnum hoc: distrabi saepe animos, Et de inimici-
 tia causis nemini liquere, siue illae graues sint, siue le-
 ues, siue merae suspiciones. Alterum: solere nefarios
 Et versipelles, quorum rei sunt, eorum criminum reos
 agere alios, quò ipsi ab ea culpa longissime abesse vide-
 antur: cuius rei exempla sunt vel in privatis adibus. Si
 quid neglectum sit; seruus qui neglexit, in conseru-
 lum culpam conferet: si quod vas fractum; qui fregerit,
 alterum fregisse iurabit: utrumq; , ut irati domini in-
 dignationem Et flagra à se remoneat, securus, quid fiat
 de altero. Talis erat Heraclides, ut est apud Xeno-
 phontem, libro ultimo expeditionis Persicae. Homo e-
 nim auarus, cui omnia essent pro nugis praeter argento
 quavis ratione parto, Scythia negotia mala fide admi-
 nistrabat. Etenim de pecunia, quam de manubijs con-
 fecisset, militibus Graecis stipendia non soluit, ut iussus
 fuerat. Quo nomine cum acriter à Xenophonte obiur-
 garetur, ille praevidens futurum, ut palàm perfidia ar-
 cesseretur,

cesseretur, & metues, ne gratia domini excideret; omnes calumnie vias, tum ad regem, tum ad ipsos milites, tentavit, ut Xenophontem amoliretur, vel etiam perderet: quin eum coniecit in graue discrimen. Tandem tamen, cum fons calamitatis appareret, diris deuotit consilij auctorem, nec ignorabat esse Heraclidem, Semibes.

Sunt verò in ipsis auditoribus, qui, vbi ad se indignis calumnijs amicos delatos fuisse deinceps intellexerunt, tamen, quia eos pudet illa credidisse, nec illos vlllo modo ad se admittere, nec intueri ausint, quasi ipsimet iniuria affecti, quòd ipsos omni vacare iniuria cognouerint. Quocirca fit, vt calumnie præsertim ita facile, & absque vltiore inquisitione creditæ, vitam hominum multis malis repleant. Antea inquit:

Aut te, Præte, mori fas est, aut Bellerophontem.

Tolle, quòd illiciti flamma me tentat amoris.

quæ certè illum prior sollicitarat, & repulsam passa fuerat: parum tamen abfuit, quin iuuenis cum Chimæra prælians periisset, temperantiæ & pudoris erga hospitem præmio affectus, sibi ab impudica muliere structis insidijs. Phædra autem,

& ipsa cum priuignum eiusmodi criminis insimulasset, fecit ut Hippolytum diris deuoueret pater, cum nihil ille, deum immortalem? nihil admisisset, quod contra fas æquumq; esset.

Auditor infelix calumnie interdum hoc peccatum peccat gravissimum, ut cui ex alterius calumnia succensuerit, cum nequaquam pristina consuetudine & benevolentia dignetur, etiamsi veteris amici innocentiam probe perspexerit. Hunc verò & multo arctius amplecti, & culpam deprecari, & ipsum nouis beneficijs deuincire oportebat: calumniatorem odisse, & detestari. Non est igitur parua vis calumnie, quod & ille Thessalus, Alexandri calumniatorum princeps, profitebatur. Etenim cum regi suo calumnia precepta daret, audacter calumniari precipiebat, quod et si vulnus coiret, tamen cicatricem non deleri. Sed cum expedire arbitrer, ut hunc Medium, omnemq; eius scholam nouerimus, interpretabor Plutarchi illustrem locum ex libello: quemadmodum amicus ab adulate discernerendus sit. Adulatorem, inquit, qui cum alijs amicis compararet, longè alium esse ab amico animaduertat. Amico enim suauissimum est, ut non solus ipse, sed cum multis simul, & amicum diligat, & ab amico diligatur: & in
hunc

hunc modum se erga amicum semper gerit, ut & mul-
 tos amicos paret, & apud omnes in precio sit. Cum e-
 nim sentiat, quæ amicorum sunt, communia ipsis inter
 se esse: idcirco sic existimat, nullam rem oportere ita es-
 se communem, ut ipsos amicos sibi inter se. At ille e-
 mentitus, & purius, foris auratus, intus æreus, ut qui sibi
 maxime conscius sit iniuria, qua amicitiam afficit,
 quando eam, ut nummum adulterat, ipse natura inui-
 dus est: nec tamen invidiam exercet, nisi aduersum pa-
 res, quando magno studio decertat, ut eos scurrilitate
 vincat & inani loquacitate: superiorem horret & me-
 tuit, non profectò ad Lydias quadrigas vestigia pedester
 faciens, sed ad aurum purum putum, ut ait Simonides,
 ne quidem plumbum gerens. Si igitur ipse levis, &
 suppositivus, & fraudulentus, è proximo ad veram, &
 iusti ponderis amicitiam, & solidam exploretur, sua
 dignitate perdita, & falsi convictus, idem facit,
 quod de pictore fertur, qui gallos miserè pinxerat. Pue-
 rum enim veros gallos quàm longissimè abigere à ta-
 bula iubebat. At hic veros amicos abigit, nec patitur
 accedere propius: quod si animo morem gerere non pos-
 sit, palàm eos demulcet, colit & veneratur, ut prastan-
 tiores, clanculum submittit & serit calumnias: cumq;
 occulto

occulto sermone vltius fricet, etiam si non subito prorsus
 effectum reddat, quod velit; seruat praeceptum Medij,
 quod memoria tenet. Erat hic Medius gregis adulato-
 rum Alexandri, quasi princeps, & primarius magi-
 ster, aduersus optimos ceu in acie instructus. Iubebat
 igitur illos confidenter inuadere, quos videretur, &
 mordere calumniis; docens insuper: utut morsus ille
 vulnus sanauerit, manere tamen cicatricem calumniae.
 Si ergo cicatricibus immò gangrenis & carcinoma-
 tis, exesus Alexander, & Callisthenem, & Parme-
 nionem, & Philotam perdidit: Hagnonibus autem &
 Agesiis, & Demetriis, prorsus seipsum dedit supplan-
 tandum, quem adorarent, stola Persica amicerent, &
 arbitratus suo formarent, instar simulacri barbarici. Si
 ad alterius nutum & gratiam dicta factaq; tua compa-
 res: hoc obsequium a deo magnam vim habet. immò ma-
 ximam, ut res ipsa docet, apud eos, qui habentur maxi-
 mi. Hi enim quod & ipsi de se magnifice sentiunt, &
 sic de se predicari volunt, hac res tum fidem facit adula-
 tori, tum confidentiam addit. Loca excelsa namq; aditu
 & consensu difficilia sunt insidiantibus: sed in animo à
 mente ob res secundas attingenij praestantiam vacuo,
 excelsitas & elatio, à minoribus & humilibus calcatur
 potissi.

potissimum. Ita Latine hunc locum reddidi, quem principes & principum familiares diligenter legerent, & apud animum perpendere iubeam: ni videar nimium ab instituto digredi, & eum explicandum suscipiam: quod qui conetur, operæ pretium faciat, meo iudicio. Patet autem hinc, quod dixi, quanta vis sit tyrannis sit calumnie. & alterum, de quo & prius egimus, adulatores esse primos architectos calumniarum. Vt Bellerophon calumniis Antæa in discrimen venerit, etiam è tabulis Bellerophontis, quæ in proverbium abierunt, novere, qui litteras degustarunt. Cum ad Prætum divertisset in signi forma iuuenis, cepit eum Antæa, Præti cōiunx, deperire: cumque ei amorem detexisset, & passa fuisset repulsam, tum igitur vel vindictæ gratia, vel quod sibi timeret, se ab eo ad stuprum sollicitatam, ad maritum quæsta fuit. Prætus, ne hospitij ius violare videretur, Bellerophontem cum litteris, quibus quid fieri vellet, ostendebat, in Lyciam ad socerum Iobaten misit: qui & ipse hospitem palam è medio tollere veritus, misit ad Chimeram expugnandum. Hæc enim, quæ, ut Horum interpretatur Lucretius, Prima leo, postrema dra- co, media ipsa Chimæra, Ore foras acrem efflaret de corpore flammam, eum facile conficeret. Verum vir

fortis, cum monstrum illud sustulisset, ad delendos
 Solymos primum, & iis devictis, adversus Amazonas
 missus fuit. Denique tot victoriis potitum ex insidiis in-
 sit interfici, quod ipsum insidiatoribus exitio fuit. Qua-
 re per innocentiam diuinitus servatum arbitratus, al-
 teram ei filiam Casandram in matrimonium, unaque
 partem regni pro dote dedit. Nec est ignota Phædra ca-
 lumnia, qua illa priuignum Hippolytum perdidit. Hic
 enim cum nouerca libidinem explere, obstinate, &
 quanta maxima verborum asperitate recusaret, ipsa
 sibi metuens, & vitam laqueo finivit, & ne id ille im-
 punè ferret, suspendit de corpore suo tabellam, cui fal-
 sam illam mortis causam inscripserat, quod exitio fuit
 Hippolyto. Sed & hoc refertur. Creteidem, Hippolyti
 filiam, cum ipsa Pelca frustra sollicitasset, accusasse
 eum tentata pudicitia ad maritum Acastum. Hic igitur
 perductum in montem Pelium, vinctum ibidem
 feris dilaniandum reliquit. Addunt fabula, Iouem
 misertum innocentis, per Vulcanum misisse ensen,
 qua se à feris vindicaret: liberatum, parua manu de-
 bellasse Acastum, & potitum regno.

Certè dicet quispiam: at interdum, qui calum-
 niatur, fide dignus est, qui cum in cæteris iustus,

tum

tum prudentia præditus esse videatur: cui omnino fides adhibenda fuerit, qui eiusmodi malas artes nunquam usurparit. An igitur quis est Aristide iustior? tamen & ille aduersus Themistoclem commouit & inflammavit populum, cum ambitione illa ciuium, vt aiunt, titillaretur. Iustum fuisse aduersum alios non nego: sed idem & homo erat, nec erat absque bile, & alios amabat, alios oderat. Quod si vera sunt, quæ de Palamede referuntur, ille etiã qui prudentia Græcos superauit, & habitus fuit in alijs optimus, astutiam & insidias inuidia videtur texuisse aduersus consanguineum, & amicum, aduectum eadem classe ad idem periculum. Usque adeo insitum hominibus natura est, vt peccet in rebus eiusmodi: Quid enim quis aut Socratem commemoret, quem iniuria hostes calumniati fuerunt, vt impiũ & ex insidiis agentem omnia? aut Themistoclem, aut Miltiadem, qui post tot claras victorias, in suspicionem prodicionis Græciæ venerunt. Sexcenta enim exempla, & ferè plæraque iam nota sunt.

Et hoc loco auditor calumnia præcipue eruditur, siue accuetur: neque non tamen unicuique nostrum vsui esse

poterit. Si enim in exemplis videamus, laudatissimos
 quandoque reprehendisse, quos minime oportebat, quod
 non longe abest à calumnia, vel potius est calumnia, &
 ex ratione discamus: fieri posse, ut in id tam graue cri-
 men panè quis incurrat bonus insciens; magis sollicitè
 nobis à temerè carpendis aliis cauebimus, quod est qua-
 si vestibulum calumniae, si non in eo ipso habitat. Au-
 ditor autem, etiam spectatissimi accusationem, vel et-
 iam leuem reprehensunculam suspectam habebit non
 iniuria, sed utrumque meminert, & fuisse calumniatos,
 quos nemo crederet, & neminem mortaliū esse tan-
 ta constantia, ut non interdum variet. Hoc affirmare
 Plato non dubitat, in epistola ad Hermeam, Erastum
 & Coriscum. Et si de tribus praestantibus viris, in mu-
 tua amicitia perseveraturos, statuebat: tamen verbis
 ad eos utitur, quibus uti fidentes non solemus. Quod si
 quis, inquit, istam coniunctionem vlla in re solvere
 videatur. Sunt enim res humanae non omnibus modis
 firmae: ac si dicat, interdum vacillare constantiam,
 quae hominum est. Nec tamen quis omnem fiduciam
 tolli, aut ad omnes suspensiones fenestram aperiri
 existimet. Fis non leuiter indulgerdum est, sed cum de
 alterius existimatione & salute agitur, dispicienda
 sunt

sunt sedulo omnia, ne in quem ex alterius iniuria vel errore, iniurijs sumus. Homo est, qui laudat: id forte non tam iudicio facit, quàm amore & benivolentia. Homo item, qui carpit: forte, quòd tum odit, siue ei inuidet, aut irascitur. Obnoxius uterque affectibus: illum feramus, quòd cupit benefacere: tamen explorabit laudati animum, ne suo malo, eodem utatur. Quidni igitur, quando hoc cum illius periculo est, reprehensum aspiciat, ne indignum iniuria, ac forte dignum beneficio ipse iniuria afficiat, aut prater causam auersetur, in quo & ipso non nihil est iniuria? Iam quod ad Aristidem, is ea fuit vitæ integritate, ut solus omnium mortalium obtinuerit cognomentum Iusti, quo nomine nullam magis regium excogitari potest, diuinissimum certe omnes faterentur: idq; Athenis, in populo, ut acerrimi iudicij, ita maxime inuido: quin ipsum ab eiusdem inuidia & indignatione vindicauit: tamen affinis esse calumniae creditus fuit. Siue enim natura à prima pueritia ille & Themistocles discrepabant, siue illum inuidia accenderat: nec ita sensit in omnibus de illo suo amulo, ut par fuit, & dixit in eum sæpè acerbius, quàm verius. Non prorsus hoc negat Plutarchus, etsi simul eum tueri videtur. Cum Themistocles, inquit, multa hinc inde

moueret, & in omni deliberatione Aristidi obfisteret,
 eiusq; rationes turbaret; & ipse, tum sui defendendi
 gratia, tum minuenda illius potentia, qua cresceret po-
 puli beneuolentia, Themistocli nonnihil aduersari quo-
 dammodo cogebatur. Satiuse enim esse indicabat, negli-
 gere nonnulla, qua ex re populi essent, quam illum ali-
 quando omnia posse in ciuitate. Deniq; cum Them-
 istocles aliquid recte gereret, & id ipse tum oppugnas-
 set, tum expugnasset, non continuit se, sed discedens ex
 concione, inquit: res Atheniensium saluas esse non
 posse, nisi & Themistoclem & se in barathrum conie-
 cissent. Denuo, cum quadam retulisset ad populum, &
 inter eos exorta fuisset contentio, ipsius sententia potior
 visa fuit: de qua cum praeses concionis, quid populus sen-
 tiret, explorare vellet, ipse intelligens, quantum ex illa
 oratione incommodi oriturum esset, reliquit potius id
 plebiscitum. Saepe item & per alios suas sententias in-
 sinuabat, ne contentio, qua Themistocli cum ipso esset,
 obstaret publico commodo. Hæc ille: tandem bello Per-
 sico, postulantibus rebus patria, auctore Aristide, assen-
 tiente Themistocle, omnes similitates deposuerunt:
 quod videlicet bonorum virorum erat, & bonorum ci-
 uium. Vlysem facit prudentissimam poëta: is tamen
 Pala-

*Palamedem calumnia oppressit: verum de Ulysseni-
 nus mirum. Vaser enim, & astutus, & cautus rectius,
 quam prudens nominetur. Cum Gracia in bellum
 Troianum coniurasset, ceteris ad expeditionem iam
 paratis, solus Ulysses, quod à Penelope sua auelli non po-
 terat, furorem simulauit, quod deprehendit unus Pala-
 medes. Venerant à regibus legati in Ithacam visum,
 ut hoc se haberet, ibi Ulysses quid fecerit, non uno mo-
 do exponitur. Sic enim, in Domo, Lucianus: Ulyssem
 egisse omnia, quae furiosi solent, denique iunxisse currui
 animalia, quae non iugarentur, quò magis furere vide-
 retur: hoc animaduertisse Palamedem, Nauplij fili-
 um, & contrà simulata ira, prehensisse una manu Te-
 lemachum, & mucronem strinxisse in infantulum. Ibi
 igitur Ulysses oblitus simulationis, patris animum de-
 tegit, nec minus, quam ante sapit. Alij referunt, pra-
 sentibus legatis, arasse Ulyssem non iugo bouum, sed ani-
 malibus diuersis, nec aptis iugo: Palamedem, quia ille
 sulcum duceret, deposuisse humi Telemachum paruu-
 lum: patrem declinato vomere, prodidisse simulatio-
 nem. Non poterat igitur declinare militiam, iuratus,
 ut ceteri principes Gracia. Hanc iniuriam, ut ille iu-
 dicabat, (nec enim erat, sed iudicium è repatria) ul-
 cisci*

cisci semper in animo habuerat: accedebat ad inueteratum odium inuidia. Erat enim Palamedes apud omnes in summa admiratione ob sapientiam, nec minore ob innocentiam. Aduersum talem virum, quia causam inuenire nullam potuit, conuertit se ad calumniam, qua illum capitis arcesceret. Aiebat enim (ut est in oratione Alcidemantis) sagittarium è Troiano agmine excursionem facta, direxisse sagittam in Palamedem, ab eo tamen ultrò aberrasse: insuper in eundem siue prope iecisse hastam: illum hastam arreptam secum in castra abstulisse: se sagittam humo sublatam, per Eurybaten dono misisse Teucro: deprehensum postea, eius pinnis inscriptam fuisse Paridis epistolā, his panē verbis: si effectum reddat, ut conuenisset inter ipsum & Telephum, ipsi Cassandram uxorem datum iri: eam incuria Teucro perijsse, tamen se eius rei testes habere Sthenelum & Diomedem: praterea, cum antè signum in clypeo non gestaret, tandem in eo pinxisse tridentē, ea gratia, ut ipsi, ut amico, Troiani parcerent. Sed ex illa declamatione omnia huc transferre, nec animus est, nec commodum: lectu & ipsa digna: nec minus defensio Palamedis, qua tribuitur Gorgia. De Socrate dicere plus quàm superuacaneum puto. Quis enim ignorat, quanto odio,

odio,

odio, Anytus & Melitus in virum innocentissimum, & de civibus optime meritum flagrarint, & quomodo Aristophanem ad eum insectandum precio conduxerint, ut animos civium turbaret, & sensus explorarent, ac denique calumniis suis populo persuaferint, ut quem primis honoribus ab omnibus affici oportebat, ei supplicium capitis irrogaret? Cuius impij iudicij Athenienses tantopere postea poenituit, ut palestras & gymnasia clauderint, ceteros Socratis accusatores in exilium egerint, Melitum capitis condemnarint, Socrati, ut praestanti & bene merito civi, in Pompéo anciam statuam posuerint: Heracleota autem Anytum, ad quos se contulerat, statim urbe expulerunt. Euripides deinde factum illud in Palamede exprobrauit populo, unius innocentiam aequans cum alterius: quod sapientissimum, molestias facientem nemini lusciniam, ipsamque adeo musam necassent. Sic enim sententiam reddidi, cum vinum versum tragedi me affecuturum meis desperarem. Nec verò de Miltiade, auctore victoria Marathonia, obscurum, quando Athenienses in eum ingrati existiterint, & ut eum suspectum sine causa habuerint. Themistocles quoque secundus ille liberator Graeciae, nec ipse tutus fuit à calumnia. Supplicio enim affe-

Est Pausania, proditoris reo, cum Themistoclis quædam epistola reperta fuissent; & ipse in suspicionem venit: ac primum in eum graviter invehantur Lacedæmonij, domi in iudicium vocabant absentem invidi: quidquid ille vel designasset antè pro salute omnium, quidquid scriberet, nisi sit populus, qui captum iudicio sisterent: at ille sibi fuga consulebat.

Quid igitur quis sanæ mentis faciat, si alicuius virtus aut veritas in dubium vocetur? Nimirum quod fabula de Sirenibus Homerus rectè indicavit, ubi exitio fastalium narrationum voluptates præternavigare iubet, & aures obturare, nec affectu occupates, eas latè aperire, sed sedulò omnibus, quæ dicuntur, ianitrice constituta, ratione videlicet, quæ operæ pretium sit, admittere & acceptare: quæ prava sint, & nihili excludere & propellere. Etenim digna risu res sit, cum foribus ianitores constituamus, ad aures & mentem omnibus aditum dare. Quod si quis eius generis quædam adferat, tum verò quemque ipsum negotium per sese diligenter reputare oportet: ita ut neque ad loquentis ætatem respectum habeat, neq; ad reliquam ipsius vitæ rationem: neque
ad

ad eiusdem in dicendo solertiam. Quo enim ille ad persuadendum plus valet, eò accuratius inquirendum est. Sanè alieno iudicio, immò accusatoris odio credere, nefas putandum: sed sibi inquisitionem veritatis reseruet, ad calumniatorem inuidiam reijciat: cumque argumenta vtriusque sententiæ in luce collocarit, tum demum, vel odio prosequatur, vel amore complectatur, quem satis explorauerit. Idipsum verò prius facere, prima permotum calumnia, quam puerile, & abiectum, & iniustum, ut quidquam aliud? Sed horum omnium causa est, quam initio diximus, primum ignorantia: altera, quod cuiusque mores quodam modo tenebris obducti sunt. Quare si quis Deus vitæ nostræ rationes in aperta luce constituat, tum calumnia se in pedes conijciat, & demergat in barathrum, rebus iam à veritate videlicet illustratis.

Multa de iis satisque dixit, ad quos se applicat calumnia: in iis finem facit, quos crudiri maxime refert. Quod si enim ij non sint, vel sibi caveant, vix appareat vspiam calumniator, & minus periclitetur inno-

cens. Duo sunt praecepta: unum, ne admittatur: alterum, si irrepit, ut quicumque sit, vel habeatur, quicquid dixerit, in id ipsum omni diligentia inquiratur, ne vultum eius momentum inexploratum relinquatur, donec de rei veritate liquido constet. Hoc forte nequaquam facile sit: sed & prius non parum difficultatis habet, vitio nostro. Ita enim nos nequiter amamus, ut plerumque & falsa praemia virtutum propriarum confictarum, & aliorum contumelias, quamvis falsas, libenter audiamus: id est, adulationes & calumnias. Hic igitur idem faciendum, quod nos in ceteris noxiis voluptatibus facere poeta docet, ne se in animos nostros insinuent. Eas enim depingit Sirenum carminibus, quas quia nemo tuto audit; cera iubetur Ulysses obturare aures sociorum: non secus legibus arcendum est vulgus à voluptatibus corporis: immò exercendum perpetuis laboribus: Ulysses ipse funibus ad malum adstrictus, eas audit sine periculo: qui rationi in omnibus dicto audiens sit, is ab illo genere sibi temperet, aut eas certo modo terminet. Hoc cum non nisi paucorum sit; cum ad alias voluptates, quae nobis malum creant, tum ad hoc auditu suavissimum acroama, aures obturare praestat. Qui nonnihil sapit, statim à vestibulo excludat

CALUMNIA.

dat calumniam: princeps eidem crucem minitetur: quin si propius accesserit, in scelere deprehensam, digno supplicio adficiat. Pœnam determinat Isocrates, Nicoclem ad regnum sapienter instituens: Audi, inquit, quid alii de aliis dicant, & da operam, vt cognoscas, non minus cuiusmodi & qui sint, qui de aliis aliquid retulerint, quàm ij, de quibus ad te relatum sit. Iisdem verò suppliciis calumniatores affice, quibus alteros, si criminum conuicti fuissent, afficeres. Quod si uni alteriue pœna talionis irrogabitur, quiescet fortè tertius. Non debet autem hac lex apud principes priuatim minus ponderis habere; quàm valeat in publicis iudiciis. Etiam tribunus ille militum apud Syracusanos, vt refert Thucydides, censebat, nec ferendas esse calumnias, nec audiendas viro bono: Nullius, inquit, sapientiæ est, neque aliquas inter sese calumnias dicere, neque ab aliis acceptare. Non debet autem eas tantum refutare is, qui petitur, sed & alter, ad quem delata fuerint. Nam & ipse petitur. Tentatur enim eius virtus & prudentia. Vt enim reus, fortunarum vel fama, vel vita, sic ille censor existimationis periculum semper subit: quod viri boni longè grauissimum esse iudicant:

dicant: interdum quoque ipsi credulitate & sinistro iudicio sibi suisque calamitates, interdum exitium creant. Alterum igitur praeceptum, quoniam fieri non potest, ut vel sapientissimus omnes calumniatores e conspectu abigat, aut ab auribus avertat, (& enim saepe sunt, quos non suspiceris, & prodeunt, unde non exspectes, & quo tempore, quoque loco, minime credas) neutiquam negligendum est, & singula verborum pondera, quasi aurificis statera examinanda: immo excutiendum diligenter, quid quem moveat aut movere possit, quò eat aut properare videatur. Primum enim, si oratio fluctuat, ut sit plerumque in mendaciis, calumnia est illa: si constare sibi videtur, & queritur aut honor loquenti aut commodum; ad ipsum cubile calumnia ventum est, nec latere tum amplius ferè potest. Ipsa tamen inventio atque indagatio difficilis est, tum quòd in nemine non quamvis acerrimi iudicij, multum ignorantia, in qua detergenda sedulo laborare quemque oportet: tum quòd in hominum animis tenebrae, quae aciem nostram illuc penetrare non sinant, de quo & Tullius Quinctium fratrem diligenter monuit eo, quem ad ipsum in provinciam misit, libro: Multis, inquit, simulationis involucris tegitur;

C A L U M N I A.

tegitur , & quasi velis quibusdam obtenditur
vniuscuiusq; natura : frons, oculi, vultus, perfræ-
pe mentiuntur, oratio verò sæpissimè. *Quid igitur?*
Tanto magis unicuiq; vigilandum est, cum lu-
stantibus aduersus calumniam, tum omnibus ceteris:
neq; quicquam de illa diligentia remitten-
dum, quamdiu in huius vite mor-
talis fluctibus pende-
mus.

F I N I S.

De leuiusculis erratis lector ignoscet operis: grauiora,
quæ inter relegendum animaduertimus,
sic corrigantur.

Pag. D 2. f. 2. v. 6. pro parat, paret. D. 3. v. 2. pro faudem,
fraudem. D 4. v. 4. pro sit, fit. F 1. f. 2. v. 4. pro honorum, ho-
norem. F. 2. f. 2. v. 21. lege voluptuaria abhorrentem. F. 3. f. 2.
v. vlt. pro tractet, tractat. G. 1. f. 2. v. 11. pro Dionysius, Dio-
nyfij. G. 4. f. 2. v. 15. pro grauib, genibus. I. 1. v. vlt. pro
alit, alat. I. 2. v. 2. pro pareant, parcant. I. 3. f. 2. v. 21. pro com-
paparet, comparet.